РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., вівторок 1-го січня 1918. Ч. 1. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, January 1, 1918. No. 1.

УКРАЇНСЬКІ ДЕЛЄГАТИ НА МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ

в Брестю Литовськім помимо бойкоту зі сторони большевиків.

Проти Української Центральної Ради большевики основували нову Раду.

Білорусь і Бесарабія проголошують свою независимість.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Українці брали участь в мирових переговорах зовсім самостійно.

Американський кореспондент, Гаролд Віліямс, подає у своїй телеграмі з Петрограду (з дня 27. грудня) між иншими отсі вісти:

„Большевиків, з якими центральні держави ведуть тепер переговори, можна лише в дуже ограниченім значіню вважати російським правительством. І зовсім певно вони не можуть представляти цілої Росії.

Очевидним доказом сього факту є конференція в Брестю Литовськім. УКРАЇНСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ ПРИБУЛА ДО БРЕСТЯ ЛИТОВСЬКОГО ПІДЧАС ПЕРЕГОВОРІВ ЗОВСІМ НЕЗАВИСИМО ВІД БОЛЬШЕВИКІВ.

Делеґація большевиків поставила до українських делеґатів запит, чи вони признають авторітет народних комісарів (власть правительства большевиків). Коли Українці заявили, що не признають, большевики їх бойкотували, але Австрійці і Німці звертали на них пильну увагу".

„Українські" большевики основували свою Раду.

ЛОНДОН, 29. грудня. — Наспіли вісти, що большевики в Києві пробують основувати свою Українську Раду, яка складала би ся зі селян і робітників.

Конгрес роб. і салд. делеґатів в Харкові проголосив себе найвисшою властию на Україні, не признаючи Української Центральної Ради.

Большевики обіцюють новій українській раді поміч.

ЛОНДОН, 30. грудня. — **Петроґрадська рада народних комісарів (правительство большевиків) оголосила заяву, обіцюючи поміч українській раді роб. і салд. депутатів, яка основала ся проти Української Центральної Ради яко „дійсна народна власть" і „дійсне правительство" на території України.**

Правительство большевиків обіцює новому українському правительству братерську поміч у „всіх його мирових змаганях", як приміром перебраню земельних посілостий, фабрик, варстатів і банків робітничими клясами.

Український головний комендант вислав ультимат до Криленка.

Український головний комендант в Києві зажадав від Криленка, головного команданта большевицьких війск, випущеня на волю українських офіцирів і жовнірів, арештованих в Мінску, Пскові і в инших місцевостях. Зажадано, щоби до 48 годин була дана відповідь.

ЗМАГАНЯ НАРОДІВ до самостійности.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

БІЛОРУСИНИ ПРОГОЛОСЯТЬ НЕБАВОМ НЕЗАВИСИМУ РЕПУБЛИКУ.

Мінск столицею нової републики.

ЛОНДОН, 28. грудня. — **Нинішні вісти з Петрограду доносять про заходи коло утвореня НЕЗАВИСИМОЇ РЕПУБЛИКИ НА БІЛОРУСИ.**

Рада, установче тіло для білоруських земель, відбуває засідане в Мінску, де небавом буде виданий маніфест в справі проголошеня независимости нової держави.

Бесарабія проголосила свою независимість.

ЛОНДОН, 30. грудня. — **БЕСАРАБІЯ ПРОГОЛОСИЛА СВОЮ НЕЗАВИСИМІСТЬ ЯКО „МОЛДАВАНСЬКА РЕПУБЛИКА". Вона мала би війти в склад російської федеративної републики.**

(Бесарабія становить полудневo-західну губерню Росії, яка граничить з Румунією. Половину населеня Бесарабії творять Румуни, прочу часть Українці, Болгари, Жиди і инші. Населене Бесарабії виносить 2,000.000; простір числить 18.000 квадратових миль).

Самостійне правительство в Туркестані.

ЛОНДОН, 30. грудня. — Телеграми, які наспіли до Петрограду, доносять, що **в Туркестані утворено самостійне правительство** з Тинисаваєвом на чолі. Новоіменований президент, Тинисаєв, був членом [illegible]ої думи.

Провізоричне правительство для Сибіри.

Сибірський конгрес в Томску перевів вибір членів провізоричного правительства. Президентом вибраний **Потапін.** Утворено коаліцийний кабінет, в склад котрого входять також конституційні демократи (кадети).

Нове козацьке правительство в донській области.

ПЕТРОГРАД, 28. грудня. Після останних вістий, які наспіли з Донщини, показуєть ся, **що там вплив демократичних елементів постійно зростає.** Се довело до уступленя ген. Каледіна, через що тіло, виконуюче тепер власть, позбуло ся підозріня щодо реакційних впливів. Дуже правдоподібним є, що небаром прийде до утвореня нового козацького правительства, яке лучило би в собі також представників і **некозацьких елементів,** як робітників, копальників (майнерів) та селян.

Ген. Каледін вибраний поновно атаманом.

ЛОНДОН, 30. грудня. — З Новочеркаска, столиці области донських козаків, наспіла до Петрограду телеграма, яка доносить, що ген. Каледіна, який недавно зрезиґнував був з атаманства з причини, що проти нього була опозиція зі сторони війск на боєвім фронті, вибрано поновно атаманом 562 голосами на загальне число відданих голосів 638.

Революція в Румунії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Румунський король Фердинанд мав зречи ся престола в користь свого сина.

ПЕТРОГРАД, 28. грудня. — Вісти доносять, **що румунський король Фердинанд зрік ся престола в користь наслідника престола, Карла.**

Вже телеграми з минувшого понеділка доносили про заворушенє в Румунії. Доходили іменно вісти, що проти короля Фердинанда зроблено заговір. Инші знова вісти доносили про політичну крізу. Поза те вісти з Румунії були дуже скупі, а передівсім від часу, коли румунська армія була приневолена заключити на східнім фронті розем. Вісти доносили, що аґітатори большевиків і Німців розвинули сильну пропаґанду серед румунських війск.

Король Фердинанд, який є членом німецької родини Гогенцолернів, унаслідив престол в жовтни 1914 р. по своїм стриєви Карлови, який помер дня 10. жовтня 1914 р. в Сінаї (Румунія).

Румунія виповіла Австрії війну дня 27. серпня 1916 р. і король Фердинанд обняв головну команду.

Король Фердинанд є сином німецького князя Гогенцолерн-Сіґмарінґен. Його двох братів служить в німецькій армії в характері ґенералів. Він уродив ся в Сіґмарінґен (Німеччина) 24. серпня 1865 р.

Наслідник престола, архикнязь Карло, уродив ся дня 3. жовтня 1893 р. і є офіциром в румунській армії. Він є нежонатий. Перед вибухом війни була чутка, що він був заручений з великою княжною Ольгою, донькою бувшого російського царя.

Домашна війна в Росії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Поголоски про численні битви у нутрі Росії.

ПЕТРОГРАД, 29. грудня. — З ріжних околиць внутрішної Росії надходить богато вістий про битви і инші воєнні операції, але сі вісти є так суперечні, що годі з них довідати ся про дійсний стан ситуації.

На примір обі сторони, большевики й Українці, доносять про цілковиту побіду коло Білгороду (в курській ґубернії).

Инші вісти доносять знова між иншим про битву в Крупянску. Большевики подають у своїх звітах, що війска козацькі здеморалізовані і не хочуть бити ся з війсками большевиків.

Заключено розем з війсками ген. Каледіна в Ростові.

Доносять, що між війсками большевиків а війсками ген. Каледіна в Ростові прийшло до **заключеня розему.** Між обома боєвими лініями утворено невтральну полосу.

Замордоване козацького ґенерала Караулова.

ЛОНДОН, 30. грудня. — Петроґрадська часопись „День" доносить, що козацького ґенерала Караулова, бувшого члена послідної думи, і його брата замордовано в дорозі з Владикавказу до Катеринодару, куди вони їхали, щоби взяти участь у козацьких військових нарадах.

Довіз поживи зовсім відтятий.

ЛОНДОН, 30. грудня. — Телеґрами з Москви доносять, що зелізниче получене з полудневою Росією зовсім відтяте, декуди зелізничі шини зовсім позривані. Довіз поживи устав цілковито.

Большевики хочуть перевести нові вибори.

„Ізвестія", орґан правительства большевиків, домагають ся переведеня нових виборів до установчих зборів в округах, в яких вибрано делеґатів, „котрі не заступають волі народу", в округах, в яких вийшли соціялісти-революціонери або делеґати з правих партій.

Страйк учителів в Петроґраді.

Всі учителі і учительки в міських школах в Петроґраді розпочали страйк, протестуючи в сей спосіб проти поступованя правительства большевиків. Учителі мають намір продовжати страйк аж до часу скликаня установчих зборів.

Платня зелізничих робітників поділена на 14 кляс.

ЛОНДОН, 29. грудня. — Після нової системи плаченя на підставі дорожні житя Росія є поділена на 10 округів а зелізничі робітники на 14 кляс. Платня залежить від того, в котрім окрузі робітник жиє. Вона виносить в першій клясі робітників 155 рублів місячно (робітник на Сибіри), а в 14-тій клясі 510 рублів (робітник в Петроґраді).

Робітники фізичні працюють денно 8 годин, робітники умові 6 годин.

Ґоремикін замордований.

Петроґрадські часописи доносять про замордоване колишнього президента російського кабінету Ґоремикіна, його жінки і його шваґра.

Їх вбили бандити, які напали на двір Ґоремикіна в Сочах (за Кавказом).

(Ґоремикін був підозрілою особою підчас останних літ старого режіму в Росії. Після упадку преміера гр. Витте підчас революції в 1906 р. цар Николай покликав був Ґоремикіна в ціли утвореня нового кабінету. По тримісячній бурливій адміністрації він мусів уступити. В лютім 1914 р. Ґоремикін був знова іменований преміером. Після вибуху революції його арештовано і через короткий час він сидів у Петропавловській кріпости).

Американського післанця задержано на російській границі.

СТОКГОЛЬМ, 28. грудня. — Американського дипльоматичного післанця задержано на границі в дорозі до Петрограду на тій підставі, що його пашпорт не був потверджений Боровським, большевицьким послом в Стокгольмі.

Се перший раз лучило ся, що не признано правильного пашпорту.

Здогадують ся, що большевики надіють ся в сей спосіб вплинути і змусити заграничних представників, щоби вони посередно признали їх правительство.

Англійський посол признає, що в Росії є тепер властиво три самостійні держави.

ЛОНДОН, 26. грудня. — Кореспондент бюра Райтера в Петрограді доносить, що англійський амбасадор, сер Джордж Буканен, оголосив в неділю заяву, в якій заперечує зробленим йому закидам, що він мішаеть ся до внутрішних справ Росії.

У своїм звіті посол додає однак, що **під теперішну пору є в дійсности в Росії три независимі републики** і тому трудно уникнути позорища, що має ть ся до діла з більше републиками ніж з одною.

Англія випустила на волю Чічеріна і Петрова.

ПЕТРОГРАД. — 27. грудня. — Англійська амбасада в Петроґраді подала нині до відома, що **Чічерін і Петров,** які находили ся у вязниці в Анґлії, зістали випущені на волю та що їм дано дозвіл повернути до Росії.

(Георгій Чічерін є добре звісний яко провідник соціялістів. Прогнаний з Росії богато літ тому назад, жив він до вибуху війни в Бельгії, відки удав ся до Лондону. Англійські власти арештували його за ширене підбурюючої аґітації. Троцький іменував його недавно російським амбасадором для Анґлії, жадаючи рівночасно під загрозою випущеня його на волю).

Злучені Держави займуть супроти Росії вижидаюче і безсторонне становище.

ВАШІНҐТОН, 26. грудня. — Американське правительство буде заховувати ся в справах, які дотичать хаотичного російського положеня, дуже здержливо і з великою терпеливостию, тимбільше, що Німці при помочи своїх аґентів в рядах самих большевиків роблять все можливе, щоби лише довести до розлому між Злученими Державами і Росією.

З достовірних жерел доносять, що американське посольство в Росії в области дипльоматії, економічних та инших справ буде старати ся осторожно оминати всяке вмішуване у внутрішну політику російської держави і придержувати ся у своїм поступованю найстрогійших правил безсторонности супроти ріжних російських партій.

Американське правительство має на цілі полишити російському народови працю ратованя себе самого, без якогонебудь вмішуваня зі сторони Злучених Держав.

В адміністраційних кругах панує глибоке переконане, що в протягу відповідного часу з теперішної заверухи повстане вдоволяюче і правдоподібно постійне правительство на демократичних основах.

Мирові переговори.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Мирові переговори відложені на день 4. січня.

ПЕТРОГРАД, 27. грудня. — **Делеґати обох сторін, які беруть участь в мирових переговорах в Брестю Литовськім, згодили ся відложити дальші мирові наради на 10 днів.** Дальші наради розпічнуть ся дня 4. січня. Місце переговорів покищо не є визначене.

Перші точки тимчасового договору.

БРЕСТЬ ЛИТОВСЬКИЙ, 28. грудня (через Берлін і Лондон дня 30. грудня). — **Нині прийшло до тимчасової згоди між делеґатами російськими і делеґатами центральних держав в ріжних важних справах, між тими також в справі увільнення полонених і привернення торговельних зносин.**

Нині ухвалено, що ся тимчасова згода буде принята під услівєм, коли її провірять і потвердять правительства, заступлені делеґатами на мироДуюче предложене:

В справі занятих територій російські делеґати зробили слідуюче предложене:

„В повній згоді з публичними заявами обох сторін, що вони не мають заборчих плянів та що бажають заключити мир без заборів, Росія є готова опорожнити зі своїх війск всі землі Австрії, Угорщини, Туреччини і Персії, заняті підчас війни, коли чотиродержавний союз опорожнить з війск Польщу, Литву і Курляндію. Згідно з принципами російського правительства, яке проголосило право самовизначеня всіх народів, жиючих в Росії, включаючи навіть цілковите відокремлене, дасть ся народам, заселюючим сі землі, нагоду в можливо найскоршім часі рішити цілковито і свобідно, чи вони хочуть належати до одної чи другої держави, чи хочуть творити зовсім независимі держави.

„В злуці з тим жадні війска, крім національної або місцевої міліції, які мають право голосованя на своїх територіях, не сьміють находити ся в згаданих краях, аж доки справа не буде остаточно порішена. Правительство в сих краях має позістати в руках представників місцевого населеня, вибраних в демократичний спосіб. Речинець опорожненя і инші подробиці та початок демобілізації армії мають бути установлені окремою військовою комісією"

Німеччина предложила зі своєї сторони слідуючі перші артикули тимчасового договору:

„1. Росія і Німеччина мають проголосити закінчене війни. Обі держави бажають жити в будучности зі собою в спокою і приязни на услівях цілковитої взаїмности. Німеччина є готова, скоро лише мир з Росією буде заключений і демобілізація російських війск переведена, опорожнити свої теперішні становища в здобутих російських землях.

„2. Російське правительство, згідно з принципами, які оно проголосило, що всі народи, жиючі в обсягу російської держави, мають право самовизначеня, включаючи й цілковите відокремлене, має признати рішеня Польщі, Литві, Курляндії і частий Естонії та Лівонії, виражаючі волю народів, коли би вони домагали ся цілковитої независимости і відокремленя від російської держави.

„Російське правительство має признати, що серед теперішних відносин сі манїфестації треба вважати яко вислів волі народу. Що тичить ся земель, до яких відносять ся попередні міркованя, окрема комісія має перевести дискусію і назначити час та инші подробиці згідно з російською ідеєю щодо конечности „плебісциту на ширших демократичних основах і без жадного впливу зі сторони війск".

Подібну заяву зробили також делеґати австрійські.

(Продовжене на стор. 2-гій).

492204

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, editor, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		**в Злучених Державах:**	
1 year	$2.50	на рік	$2.50
6 months	$1.25	на пів року	$1.25
4 months	$1.00	на 4 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		**В місті Jersey City і за границю:**	
1 year	$3.25	на рік	$3.25
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00

Single copy 3 cents. — *Поодиноке число 3 центи.*

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: **SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.**

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

З БІЖУЧОЇ ХВИЛІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Дві Українські Ради.

Телеграма з Петрограду доносить, що київська Рада робітничих і військових представників, виїхавши до Харкова на свій зїзд, проголосила себе „Українською Радою" і заявила, що признає лише себе правною властию на Україні, а київську У. Ц. Раду „касує".

Коротко, просто і скоро.

А чому так скоро та друга Рада касує У. Ц. Раду? На се вона має відповідь, що нібито У. Ц. Рада „буржуазійна", себто зложена із середних посідаючих та урядничих верств і заступає їх інтереси.

Такого закиду не підносила Рада робітничих і військових представників поти, поки „народні комісарі" Ленін і Троцький не засїли були в Петрограді. Тоді ще ті представники не „скидали" У. Ц. Ради анї себе не звали Українцями, а тільки від часу до часу робили У. Ц. Раді закиди, що вона „не іде разом з російською демократією".

Тепер же, коли У. Ц. Рада проголосила **українську народну републику** — представникам вже забогато і вони вже не можуть згодитись на се, аби У. Ц. Рада ішла так осібняком від російської демократії, себто від теперішних большевиків.

І отсе одинока була їх причина. Не треба забувати, що в бувшій київській Раді робітничих і військових представників, а теперішній самозванчій У. Раді — є немало **московських централістів, тепер большевиків** (бо большевики в моді), котрі вважають Україну за складову часть Московщини і боронять свого „права", стаючи по стороні петроградських „народних комісарів" в заміну за поміч, яку ті „комісарі" їм можуть дати.

Нема сумніву, що український нарід не признає тої самозванчої У. Ради, яка представляє лише незначні групи, а ідучи на послуги Петрограду, є новомодною „Малоросійською Колєгією", на взір тої сумної памяти, яку цар Петро був післав на Україну, аби пильнувала українського гетьмана і козацтво, одиноких тоді оборонців свобід України.

В короткім часї мають зібрати ся українські установчі збори. Може вони положать конець всяким самозванчим поривам та **усталять єдність на Україні,** бо лише єдність забезпечить і охоронить волю українського народу.

Отворене українського університету в Києві.

ПЕТРОГРАД, дня 25. жовтня. — З Києва доносять, що там отворено серед великих торжеств перший український університет.

Півтретя столїтя не було на українських землях висшої української школи.

Перед повстанем Хмельницького, в першій половині 17-ого століття, заложив був у Києві **Петро Могила** (родом Молдаванин, Румун) академію, яка на ті часи була університетом. Однак по злуці України з Московщиною Москалї перемінили сей одїшний університет на духовну академію, яка була і доси, розуміє ся, зовсім змосковщена.

Отворене першого українського університету в Києві — творить новий період в українській науці; дає їй повну свободу і змогу розвитку.

Се дійсно велике сьвято. Се сьвято цілого українського народу, бо в столиці України повстала перша могуча твердиня української культури.

Українське вільне козацтво.

При кінци жовтня 1917 р. відбув ся в **Чигирині,** давній столиці українських гетьманів (мале місто, має 15.000 мешканців, лежить 250 кільометрів на полудневий схід від Києва) зїзд **вільного українського козацтва.**

На зїзді постановлено орґанізувати вільне українське козацтво по цілій Україні.

Отаманом вибрано ґенерала **Скоропадського,** потомка гетьмана Івана Скоропадського (наслідника Івана Мазепи).

Смерть Караулових.

Телеґрами з Петроґраду подають сумну вістку, що якісь опришки убили бувшого козацького посла Караулова і його брата, як їхали на Кавказ до кубанської столиці, Катеринодару, на козацький зїзд.

З чиїх рук вони згинули, вістка не подає. Можливо, що з рук верховинців, котрі бунтують ся на Кавказі проти козацтва, мимо того що козацтво постановило справедливо поділити землї.

Михайло Караулов, бувший посол 4-тої думи від терського (кавказького) козацького війска — був щирим демократом і сьвідомим українським патріотом; особливо був завзятим оборонцем козацьких вольностий і за се тїшив ся великою популярностию не лише серед терського козацького війска але і серед кубанського.

Перші вісти по вибуху російської революції доносили, що Михайло Караулов був тим, котрий з порученя Михайла Родзянка, президента бувшої думи і думського комітету, вручив цареви до підпису письмо про його зречене престола.

ЧИТАЧІ „СВОБОДИ" гордять ся своєю ґазетою. Вона пише так по щирости, так зі серця, так переконуючо, що кождий Українець се чує, що то його ґазета. Нехай же кождий Українець платить також щиростию і стараєть ся поширити „Свободу" між знакомими.

Політика австрійських Українців.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Давнійші вісти зі старого краю доносили, що голова Загальної Української Ради й українського Клюбу у Відни, **др. Кость Левицький,** уступив був з тих становищ дня 5. падолиста 1916 р., по проголошеню маніфесту двох цісарів, в якім вони обіцяли віддати Галичину в польську неволю. Се уступлене мотивував др. К. Левицький яко протест проти насильства на українськім народі в Галичині, насильства, якого доконано під рукою тодїшного премієра, д-ра Кербера, мимо того, що його попередник, небіщик ґраф Штірк, сьвято запевнював українську репрезентацію, що східна Галичина ніколи не пійде під польське панованє.

Опісля, по смерти старого цісаря Австрії і по уступленю д-ра Кербера, справа о стільки змінила ся, що питанє про відокремлене Галичини або і влучене її до Польщі — відложено на необмежений час, зглядно до мирових переговорів.

Мимо того австрійські Українці не мали причини зміняти свого становища супроти правительства, бо вони добре знали, що воно використовує справу Галичини на торги з Поляками і з Українцями, а в рішаючій хвилї готове звести слабшого. Тому то український Клюб держав ся дальше рішучої опозиції супроти правительства і головою оставав **др. Евген Петрушевич,** *провідник лївого крила* Клюбу.

Події в Росії не мали великого впливу на теперішну Австрію, що стогне в мілїтарнім ярмі. Австрійське правительство дальше торгувало Галичиною, то з Поляками то з Українцями. Полякам обіцювало Галичину, бо мало на меті приєднати для Австрії, зглядно для Габсбурської династії, так звану „російську Польщу", а знова Українцям обіцювало, що того не зробить, що обіцювало Полякам, бо числило ся з тим, що український нарід тепер має велику силу в Росії і при мирових переговорах його представники виступлять проти австрійсько-польського замаху на їх братів у Галичині.

Також і австрійські Українці почули тепер більшу силу за собою і зачали щораз то острійше впоминати ся за свої права. І старають ся, що змога, боронити їх, не зважаючи, що військова неволя ставить їм перепони.

В передостаннім числї нашої часописи подали ми в скороченю відозву львівського Народного Комітету (екзекутиви народно-демократичної партії), якого головою є **др. Кость Левицький.**

В сїй відозві Народний Комітет робить тяжкі докори австрійській державі, що ніколи не сповняла своїх обовязків супроти українського народу, а навпаки — віддавала і віддає його в польську неволю. Дальше Народний Комітет заявляє своє домаганє, **щоби австро-угорську монархію перебудувати у федеративну спілку народів, до якої входила би окрема, самоуправна українська провінція, зложена зі східної Галичини, північно-західної Буковини і північно-східної (карпатської) частини Угорщини.**

Ся заява Народного Комітету (з 29. вересня 1917) замітна тим, що Українці давнє своє домаганє „австрійської провінції" розширили на самоуправну провінцію, **яка має бути одним з національних країв, що входили би в склад австро-угорської федеративної спілки.**

Отже Українці поставили справу засадничо.

Дотеперішна австро-угорська монархія се **старосьвітський твір,** се поділ на краї і на дві держави „після історії" — себто після пануючих, як вони колись краї „посїдали" і відтак в спадку „передавали". Той поділ є неприродний, бо наприклад „під одним пануючим" **4½ міліона Українців є поділені аж на три части.** Сербо-Хорвати поділені ще на більше частий. Поділені є і Румуни і Чехи (Чехи, до того, вважають себе за одну галузь зі Словаками).

Сей поділ є не лише адміністраційний. Він часто є таким поділом, який піддає поділені народи під зовсїм инші услівя державного чи краєвого житя. **Одна часть терпить неволю велику, друга більшу, а трета найбільшу, — а кожда мусить бороти ся за своє; разом не можуть злучитись у більшу силу та перемогти ворога.**

Можна сподіватись, що за Українцями станут і другі народи Австро-Угорщини, розуміє ся, окрім Німців, окрім Мадярів і окрім прислужників обох тих пануючих народів — Поляків.

Та всї ті три народи творять ледви половину населеня наддунайської монархії, а як друга половина стане солїдарно, то вибореє собі права, тим лекше, **що за нею станут сусїдні держави, в яких є братні народи поневолених народів в монархії Габсбурґів.**

Се сказали вже цїлком отверто і рішучо дня 9. падолиста 1917 р. українські посли **др. Евген Петрушевич і др. Евген Левицький** і їх слова стрінули підпертє від представників усїх поневолених народів Австрії.

Для Австро-Угорщини нема иншого виходу — як перетворитись у федеративну спілку вільних народів.

Як се станеть ся, то вона ще може істнувати, а як се не станеть ся, то се перший знак, що вона вже не має спосібности до житя, та що їй судилось уже розпасти ся на природні — національні її части.

Сим, що правительство Австрії намагаєть ся продати Галичину будучій Польщі — воно лише показує всїм народам Австро-Угорщини дорогу з Габсбурської неволї.

Поляки можуть собі забрати західну Галичину, але на забір східної, української части, а також Буковини й угорської України — український нарід не позволить і до сього рабунку не допустить за жадну цїну.

Коли Австро-Угорщина не задоволить українських домагань у своїх межах, то дотеперішні її українські землї мусять бути злучені з Україною.

За сим стане цїлий наш нарід і всї инші народи, котрі зуміють осудити рабункові пляни Габсбурґів і польської шляхти.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі стор. 1-шої).

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Троцький приготовляє ще одну проклямацію в справі мира.

ПЕТРОҐРАД, 27. грудня. — Доходять вісти, що Лев Троцький, большевицький міністер загр. справ, приготовляє ноту, яку передасть послам аліянтів, **взиваючи своїх союзників до співучасти в мирових переговорах.**

Також ходить чутка, що Троцький приготовляє нову **проклямацію до народів цілого сьвіта.**

(Була чутка, що дальші мирові переговори мали би відбувати ся у Варшаві. Инше знова донесенє подало було вістку, що дальші мирові переговори будуть відбувати ся в котрійсь невтральній державі, найправдоподібнійше в Стокгольмі).

В Польщі.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Гадки між Поляками в справі будучого короля поділені.

АМСТЕРДАМ, 26. грудня. — Берлїнська часопись „Фосіше Цайтунґ" подала розмову професора Кухаржевского, президента польського кабінету міністрів, в справі вибору будучого короля Польщі.

Проф. Кухаржеский заявив: „В деяких другах є сильний рух за так званим австро-польським розвязанем польського питаня, тимбільше, що майже всї Поляки однодушно є тої гадки, щоби нікого з польської шляхти не вибирати на короля.

„Цісар Карло тїшить ся великою особистою симпатією в Польщі. Богато є прихильників, **щоби австрійського цісаря іменувати королем Польщі.** З другої знова сторони є богато поважних Поляків, які **воліли би независиме польське королївство з австрійським архикнязем на престолї.**

„Ми не можемо відкладати іменованя короля, доки не буде принята відповідна підстава до виборів. В інтересі краю є іменувати короля перед тим часом та опісля піддати його під затверджене нового, маючого ся утворити польського парляменту.

На мори.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Анґлійці втратили 3 торпедовці і 193 моряків.

ЛОНДОН, 29. грудня. — Урядовий звіт анґлійської адміралїції доносить, що в ночи з дня 22. грудня потонули коло берегів Голяндії три торпедовці, впавши жертвою торпед підводних лодок або мін. Притім втратило житє 13 офіцирів і 180 моряків.

Правдоподібним є, як сього загально здогадують ся, що втрата тих трох торпедовців була безпосередною причиною усуненя адмірала Джана Джеліко зі становища команданта фльоти на Північнім мори.

Чи довго ще будемо мовчати?

(Надіслана стаття).

Довший час українські іміґранти в Америці вдоволяли ся тою літературою, котру їм братя присилали зі старого краю. Поезія, оповіданя, повісти, наукові книжки, одним словом: всьо було старокраєве. Ориґінальним, канадійським чи американським, були лише ґазети, тай то властиво лише хиба новинки та місцеві передовиці, бо все инше було передруковане живцем зі старокраєвих часописий.

Вибух війни змінив богато: доплив старокраєвих ґазет перервав ся; перестали також напливати старокраєві книжки. Тепер канадійські та американські українські ґазети мусїли заповняти всї свої сторінки чисто ориґінальним матеріялом; мусїли наконець канадійські та американські Українці самі друкувати книжки. Появили ся календарі, а далї й инші книжки. Були се переважно передруки книжок, котрі вже появили ся були в старім краю, а котрих імпорт став неможливий через війну. Лише деколи появило ся дещо ориґінального.

Дивне становище заняли наші ґазети супроти сеї літературної творчости. Всюди на сьвіті люди розбирають літературну вартість всього нового, що появить ся на книжнім ринку; всюди по сьвіті на те є спеціяльні референти по ґазетах, спеціяльні критики; всюди по сьвіті виходять спеціяльні місячники, присьвячені критиці літературної продукції.

Одні Українці в Канаді инакше відносять ся до того, що нового появило ся в їх літературі. Одні Українці в Канаді мовчать про книжки, які чим далї то в більшім числї появляють ся. Вони так привикли до передвоєнних „гарних" часів, коли їм старокраєві Українці не лише книжки писали і видавали, але й оцінювали, що вони ще й тепер на всяку літературну критику дивлять ся як на шкідливу злобу.

Тимчасом літературна критика є не лише річ пожиточна, але навіть потрібна і конечна. Колиб її не було, то літературна творчість не поліпшилаб ся, лиш погіршилаб ся, а книжковий ринок був би скоро засипаний літературним драньтем. Літературна критика — се сторож літературної вартости. Правдивість сих слів можемо доказати якраз на літературній творчости канадійських Українців. На однім примірі хочемо доказати, до чого доводить брак літературної критики.

Накладом Руської Книгарні у Вінніпеґу появив ся календар під таким шумним заголовком: **„Ілюстрований Приятель Жовнїра. Календар воєнний на звичайний рік 1918".** Видно, що сего подвійного заголовка ще було накладчикови замало і він проти загального звичаю поміщує ще на тій титуловій стороні ось-такий „адвертайзмент" того таки календаря: **„В сїм календари знайдете всї важнійші випадки з сьвітової війни, про найновійші способи войованя, і про геройства війск на боєвих теренах".** Сей рекламовий заголовок вже сам собою показує, що накладчикови не ходило о те, аби читачеви дати книжку, вартісну під оглядом літературним, але лиш о те, аби його зловити на цікаві та сензаційні марниці; що ціль накладчика не в тім, аби читача підняти на висший степень осьвіти, піднести його уровень інтелєктуальний та моральний, але в тім, аби зловити людину лакому на сензацію і витягнути від неї кількадесять центів. Читачі певно простили би накладчикови, коли би він дійсно дав їм всї ті сензації, які заповідає заголовок календаря; але в тім то й біда, що в календари воєннім є стільки зі способів войованя та геройств на боєвих теренах, що на заголовку. Зміст календаря про найновійші способи войованя нічого не каже, а про геройства війск або не знає, або знає і мовчить...

Зміст сего календаря можна означити коротко словами: „Календар передруків". Найдете в нїм і передрук Шевченкових „Гайдамаків", і передрук Маковейового „Маршу Січових Стрільців", і передрук поеми Руданського „Павло Полуботок", і передрук оповіданя Яцкова „Під Обухом", і передрук „Пісні про Похід Ігоря Сьвятославича", і передрук оповіданя „Мати Болгарска", і передрук статий М. Цеглинського „Галицькі Погроми", і передрук статий з одного стейтського жерела про події за послідний рік...

Такими передруками накладчик пробує сповнити свою обіцянку покупцеви, дану на титуловій стороні календаря. В тих передруках він має шукати обіцяних важнійших випадків зі сьвітової війни: в Шевченкових „Гайдамаках" він певно має знайти відомости про найновійші способи войованя, а в касарняних оповіданях Яцкова певно має глядати за геройствами на боєвих теренах...

А щоби покупець ще зовсїм упевнив ся, що в календари є не лише сензації, але й сензації ориґінальні, то накладчик поставив на титуловій картці велику осторогу: **„Передрук Заборонений".** Ось тепер як читач побачить сю пересторогу, то він вже певно сягне в кишеню по калитку.

Дивно, дуже дивно, що накладчик так себе мало шанував і на сьміх людям не встидав ся поставити заборону передруку свого „календаря передруків". Невжеж накладчик дійсно думає, що як він напише **„Передрук Заборонений",** то тоді вже нікому не буде вільно передрукувати анї Шевченкових „Гайдамаків", анї оповідань Яцкова, анї поезий Руданського? Невжеж накладчик дійсно такий — кажучи делікатно — „сьмішний", що він представляє собі, що на будуче лиш він, Чех, мати-ме право до творів українських поетів, а українські накладчики без його дозволу не будуть могли передрукувати навіть творів своїх письменників?

Не думаємо, щоби накладчик „календаря передруків" був такий наївний, щоб українських накладчиків так низко цінив, як низко він цінить українських читачів. А як низко він поважає тих послїдних, яку погорду він чує до Українців, з котрих він жиє, про се най посьвідчить отсей факт: На стороні 128-мій сего славного „календаря передруків", забороняючого передрук, почав накладчик передруковувати жовнїрське оповіданє українського письменника, Михайла Яцкова, під заголовком: „Діточа забавка". Передруковано з сего оповіданя кілька речень і нагло урвано серед реченя в середині слова! Урвано передрук оповіданя Яцкова, а почато передрук статий М. Цеглинського: „Галицькі погроми".

Чому урвано передрук оповіданя Яцкова, чому почато передрук статий Цеглинського, се хиба один Господь та Руська Книгарня знає. Чи може діти подерли книжку підчас набору, чи набір розсипав ся, чи може на думку Чеха з оповіданя Яцкова лише перші два уступи мають літературну вартість, а решта то руське драньтє, чи може накладчик дістав від автора право застерегти собі передрук лише на перших десять стрічок, а на решту автор права дати не хотів, чи може Чехови здавало ся, що статя Цеглинського надаєть ся дуже добре на продовжене оповіданя Яцкова, чи може які чеські цензори української літератури перервали нагло дальший передрук оповіданя Яцкова — ось-такі і тим подібні питаня будуть снувати ся довго по голові нещасного Русина. Але дарма. Відповіди він на них не знайде, як не найде він відповіди на те, чому Чехи мають не лише право передруковувати українські твори, але навіть право Українцям передрук забороняти.

Не будемо ми довше задержувати ся на тій новій літературній дитині чеської — пардон! — руської книгарні, бо якби ми почали ще розгадувати шановним читачам про дику правопись сего календаря, про ту чесько-українську мову, котрої вживаєть ся при підписуваню образів, та про ті „найновійші" інформації про Канаду і британську імперію, тай про те, як Чехи транскрибують на німецький лад анґлійські слова українськими буквами, то читач певно думав би, що має до дїла з календарем гумористичним.

Ми не хочемо читачів уводити в такий блуд, бо ілюстрований „приятель жовнїра, календар воєнний" не є зовсїм веселим календарем, але сумним, дуже сумним. Се витвір нещасної хвилї в житю нашого народу; се вислїд того, що ми дозволяємо чужим людям бушувати по своїй літературі; се наслїдок того, що ми до керницї свого письменства допустили людий, яким інтереси нашої літератури і добро нашого народу є чужі, які пхають ся до нашого жерела лиш на те, щоби зачерпнути з нього цїлющу воду, продати її нашим людям з добрим баришем, а зовсїм не журять ся за те, в якім станї вони лишають керницю: чи не засунуть вони її своїми копитами, чи не загноять вони її своїми руками.

Отсей календар най нам стане в осторогу, що час вже перестати рівнодушно дивити ся на те, як чужі люди жемчугами нашого письменства торгують, як Циган конякою.

Критик.

СЛІДУЮЧЕ ЧИСЛО В ЧЕТВЕР.

Слїдуюче число нашої часописи буде розіслане з причини сьвята Нового Року доперва в четвер.

Редакція „Свободи".

Новий боляк нам на карк.

(Надіслана стаття).

Позбулись ми, Українці, російського царату, що мучив нас довгі столітя та наступав нам на душу; позбулись ми непрошеної й небажаної для нас московської опіки; збули ся також і тягару — наших рідних галицьких царофілів... Але біда не спить; вона слідом за нами ходить та намагаєть ся нам робити шкоду, щоби все нам був якийсь неспокій та кривда. Та й правда, **на похиле дерево всі кози скачуть!...**

Тепер на нас напосіли ся „з божого допусту", певно за якісь гріхи, чи що, вже не Москалі, не царат зі своїм попівством, а **Жиди**, се племя, що нам, Українцям, є цілком чуже по мові, і по звичаям, і по житю... Жиди, розумієте, Жиди чомусь нарешті, взяли вже нас, Українців, в свої обертаси... Вони на нас, з нас, з нашої душі роблять собі жарти і заробляють коштом нашої зневаги **гроші для себе!** Гроші луплять з нашої душі!

Нехай хтось називає се чорносотенством з мого боку, називає се нападом на Жидів, називає се чим хоче і як хоче розуміє, але фактом незаперечним, **тисячу фактів щоденних,** що ся **нова напасть** вже напосіла ся на нас тут в Америці та й допхе нашу душу в болото для здобутя собі гроша!

А ми, Українці, ми учені, просьвічені, проводирі народу, ми щоденні чорнороби на се дивимо ся крізь пальці та ще й задоволяючо всьміхаємо ся, тоді, як ся **нова напасть** плює нам, Українцям, в очи, в очи плює!

Жиди, що занечистили своїм гаркавінєм російські театральні штуки, тепер нарешті діпхали ся та хопили і нас за національні фалди. Вони взяли наші красні театральні штуки, як „Наталка Полтавка" безсмертного Котляревського, „Хмара", „Нещасне кохане" і инші богаті песи української театральної штуки, підшили себе під царську назву, „малороссов", як нас царат називав через сотки літ нашої неволі, — і розпинають нас і наше слово на театральній сцені по цілій Америці.

Майже в кождім більшім місті Америки і Канади можна густо-часто видіти кількаметрові афіші, на яких грубезними літерами зазначено, що „малороссы" будуть давати такого дня а в такій гали „Наталку Полтавку" чи яку иншу українську театральну штуку. І наші люди йдуть гурмами до „малороссовъ"-жидів та грошево помагають їм вбивати наше слово своїм гаркавінєм і дивацькими „балаганними" викрутасами та дикими вигуками, замісць співу... Та ще й деякі, бідненькі, з нашого загалу „зістають" вдоволеними...

Читайте російські ґазети тут в Америці; читайте жидівські ґазети — всі вони переповнені оголошенями про „малороссов артистов", а в дійсности все шарпають та розторощують на дрібні кавалки нашу красну українську штуку.

Так як колись царські чорносотенці робили погром, насильства над Жидами, так дійсно тепер Жиди роблять „формальний" погром нашому рідному українському театрови на чужині. Жиди роблять погром нашої красної штуки, нашого слова!

Був я, яко кореспондент, присутний на однім з таких **погромів** „Наталки Полтавки". Се було щось неможливого; плакати хотіло ся з жалю за своїм рідним, як Жиди почали гаркавити „Наталку Полтавку" та ще й додавати своєї рідної жидівської „дикції" і „прикрашувати" сю безсмертну штуку своїми національними рухами... Так і здавало ся, що замісць в театрі а знаходжу ся на ярмарку в українськім селі, десь на Полтавщині...

Був я також і сьвідком **погрому „Хмари"**, сеї пречудової української драми в 5-тьох діях. Все вийшло так погано, що й критикувати нема чого. Один цілий сарказм на адресу сеї штуки, „Хмара", одно кривлянє... Цілий час було видно, що то не Українці грають, а Жиди.

Се — нахабство, се — очайдушність, се — велика наруга над нами, се — удар чужинців нас по лиці...

А наші „патріоти", наші „поступовці" йдуть на подібні вистави „балаганного кабаре" з наших пречудових штук, та з якоїсь глупої примхи ще й тікети долярові платять в передні лавки, щоб як найліпше підперти чужих профанаторів свого рідного та дорогого...

Деякі українські часописи в безвстидний спосіб ще й оголошують сих „малороссов" та закликають наше громадянство до попертя сих розпинателів нашого слова...

Коли вже переведуть ся Юдипродавці свого рідного межи нашим народом? Коли вже наш нарід в Америці пізнає свою вартість і гідність, не дасть водити себе за ніс та перестане виставляти себе на посьміховище перед чужинцями?!

Коли вже ми, яко нарід, відібєм ся від непрошених опікунів зі всіх боків?!

Час вже, час тримати ся своєї рідної хати та перестати бродити по чужинецьких кошарах, а тоді ми будемо варті самі себе й люди будуть мати нас за люди!

А Жиди сьміють ся з нас та називають нас „хахлами" й кажуть, що ми не потрафимо нічого та все до них за всім ідемо...

Жиди нашої душі, нашого слова, нашої нації і штуки цілком не поважають; вони виставляють наші театральні штуки яко „хахлацькі" і лише для сьміху та задля гроша!

Ні одного цента не давати на подібні річи чи вибрики жидівські, а самим собі на встид і ганьбу!

Наш нарід, в цілій Америці, як один чоловік, мусить з народного обовязку цілком зіґнорувати і не пійти ні на одно таке пашквільне „представлене" „малороссов" та **сим рішучо** запротестувати проти жидівської нахабности, що з чобітьми лізуть в нашу душу! Ми у них лише оселедця можемо купити, але рідного театру, рідного слова у них купувати не будемо!...

Лише Каін, Юда свого рідного народу може підпирати подібні нахабности та безличности з боку чужинців, але **чесний, вірний син України** там не пійде, не понесе своєї кровавиці...

Ні одного цента на вибрики жидівських „малороссов"!

Українець.

В кождій українській хаті повинен находити ся Календар У. Н. Союза.

Різдвяний дар для українських сиріт в Америці.

Я низше підписаний жертвую з нагоди Різдвяних сьвят квоту......... дол.......... центів для тих наших дітий, які виховують ся в українськім Сиротинци в Філядельфії. Прошу сю мою жертву зачислити до загальнього спису жертв, а відтак оголосити в „Свободі".

................., дня .... 191.. року

....

(Напишіть у відповіднім місци жертвовану собою квоту, відтак подайте назву своєї місцевости і дату, а вкінци на означенім лінійкою місци напишіть виразно своє повне імя і назвиско. Зробивши все те, витніть сю карточку і враз з моні ордером на жертвовану Вами суму вишліть у листі на адресу: Ukrainian National Association, Box 76, Jersey City, N. J.

БОРОТЬБА О БОГАТСТВА ЛЬОТАРИНҐІЇ.

Німецькі металюрґісти і товариство німецьких властителів копалень — як доносить париський кореспондент нюйорської часописи „Івнінґ Сон" — вислали до ґенерала Гінденбурґа меморіял, в якім заявили, що коли Німеччина не задержить для себе богатих покладів зелїза в Льотаринґії, то війна не буде вартати тої ціни, яку вона тепер коштує.

У згаданім меморіялї говорить ся: „Металюрґічний промисл Німеччини у великій части платить данину иншим державам. Се є велика небезпека, як політична так і промислова. Тому для німецької імперії є конечним анектувати великі басейни в Бріє і Льонґви (у французькій Льотаринґії, на границі Німеччини, Бельґії і Франції). Ся анексія забезпечить промислове мілітарне першенство Німеччини на столітя або більше. Шість до вісім міліонів Німців буде безперервно занятих при роботї. Коли Францію змусить ся силою опустити мінеральні поклади в Бріє і Льонґви, то вона стратить одну трету часть своєї зелїзної продукції, а Німеччина свою подвоїть. Посіданє сих околиць є неоціненою економічною, промисловою і господарською вартостию для Німеччини з огляду на будучі війни".

Що сей погляд на вартість тих зелїзних покладів для Франції і Німеччини опираєть ся на фактах, то може вказати на се статистика зелїзної продукції за 1913 рік. В тім році Франція видобула з французької Льотаринґії округло 20,000.000 тон зелїза, а в инших околицях 1,750.000 тон, що дало разом 21,750.000 тон. Німеччина у німецькій Льотаринґії видобула того року 21,250.000 тон зелїза, а 7,500.000 тон в инших околицях, що дало разом 28,750.000 тон. Загально з французької і німецької Льотаринґії видобуто в 1913 році 41,000.000 тон зелїза в порівнаню до 9,500.000 тон, які Франція і Німеччина видобули в инших околицях.

Тепер легко зрозуміти, чому Німеччина з такою завзятостию намагаєть ся задержати не лише ту часть Льотаринґії, яку анектувала в 1871 році, але також забрати і часть французької Льотаринґії, яку вона здобула тепер. Знавці металюрґісти впевняють, що зелїзні поклади анектованої (німецької) Льотаринґії є біднійші і більше використувані ніж французької Льотаринґії. Вони впевняють, що зелїзні поклади в німецькій Льотаринґії будуть вибрані протягом 45 літ; також, що инші німецькі поклади зелїза, порозкидувані тепер по ріжних частях держави, будуть вибрані протягом слїдуючих 40 літ. Посїдане Льотаринґії Німеччина уважає за жизненність своєї мілїтарної позиції в Европі.

Січам на увагу.

Дуже я радий, що завдяки нашим часописям хоч тепер зможу відозвати ся до „Січий", які певно думали, що „й сей атаман вже зледащів, або схрунив", бо не даєть ся чути так довгий час. А може дехто з Січовиків нераз мене за се й „на гак" посилав... Та як би воно там не було, я уважаю своїм обовязком заявити „Січам", що причиною мого мовчаня до сего часу не було лінивство, ані хрунївство, а не зовсім веселі обставини, як хороба і т. п. Колиж те все трохи поліпшило ся, буду старати ся зло направити.

Покищо позволю собі пригадати всім „Січам", а зосібна кождому Січовикови і Січовичці, що на минувших річних зборах головної січової старшини між иншими важними справами порішено приступити в найкоротшім часї до виданя січового орґану, та вже зложено навіть кількдесять долярів на сю ціль.

Кождий розуміє, що видавати часопись під теперішну пору, хоч би лише раз на місяць (на разї), то на се потрібно відповідної суми гроший, бо богато коштує папір, друк і почта, не включаючи самого редаґованя та других видатків. А крім того Січовій Орґанізації треба гроший ще й на другі потрібні річи, як: ріжні друки, чартери, переписку з „Січами" і поодинокими членами і т. п.

Питане: відки взяти гроший на те все?

Очевидна річ, що гроші з неба не спадуть, але при добрій волі та щирій праци всіх членів Січової Орґанізації пожнаб дуже легко осягнути бажану ціль. Возьмім на примір таке: Коли би кожда „Січ" при устроюваню театральних представлень, вручуваню прапорів, при устроюваню вечерків і всяких инших січових забав бодай якусь часть доходу призначила на січовий фонд в Америці, то річ певна, що не раз на місяць, але бодай раз на тиждень, можна би постійно видавати січову часопись. А січовим податком, чи там місячною вкладкою, з певностию покрилоб ся всї инші потрібні видатки Січової Орґанізації, та булоб за що вислати бодай одного січового референта по „Січах" в Америці. Се було би раз, а друге: От Різдво за плечами! Також добра нагода не лише зібрати трохи гроша на висше згадану ціль, але можна богато причинити ся до поширеня січової ідеї між нашою нещасною молодїжию, заохочуючи її ставати в січові ряди. Тому кождий Січовик і Січовичка повинні сю хвилю належито використати, а то **йти з колядою на січовий фонд в Америці.**

Кождий щирий Українець з певностию не відмовить жертви на січовий фонд, коли в його хату зайдуть Січовики — нащадки славних Запорожців — з колядою. В Америці ще того не бувало; се перший раз пійдуть Січовики з колядою, збирати жертви на січовий фонд, та при щирій роботї можуть дуже богато прислужити ся січовій справі.

Обовязком кождої „Січи", зглядно січової старшини, приготовити всіх **членів в „похід з колядою"**. Поділити ся на малі ґрупи, по 4 до 5 людий, та не опустити ані одної хати Українця. Притім треба памятати, що чесне поведенє по хатах робить миле вражінє на тих, в чию хату входить ся; особливо лишаєть ся добрий примір молодїжи, яка під той час сьвяткує.

Тож до діла, Січовики! До діла, Січовички!

Покажім сьвітови, що в нас нема лінюхів, що в нас нема рутенської байдужности!

Сього року мусимо сповнити найбільший обовязок супроти своєї орґанізації, а сповнимо його тоді, як по Новім Роцї зачнуть виходити „Січові Вісти", яко орган Січової Орґанізації, бодай раз на місяць, **але постійно.**

Вірю в добру волю всіх членів Січової Орґанізації та бажаю, щоби Ваша щира праця для січової справи увінчала ся найкрасшими успіхами!

Здорові були!

П. Задорецький,
гол. атаман.

Замітка: Імена всіх жертводавців разом з жертвами посилайте на адресу гол. скарбника, тов. О. Мерещака в Ансонії, Конн. Адресуйте так:

Mr. O. Mereshchak,
10 Mary St., Ansonia, Conn.

У всіх справах орґанізаційних пишіть на адресу гол. січової канцелярії, а адресуйте так:

Ukrainian Sich Gymnasium of U. S., Inc.,
218 E. 6th St., New York, N. Y.

НА РІКАХ ВАВИЛОНСЬКИХ...

Там в неволи сиділи старозавітні Жиди й, проклинаючи свою лиху долю, споминали Сіон, де вони жили та користували ся людяним житем. Вони попали в неволю до ворога, були там не по своїй волї, відтак і проливали свої сльози „на ріках вавилонських".

Та й чи одна то ріка є на великім, круглім, мов яблоко, сьвіті. Не лиш один Вавилон мав свої ріки для жидівського плачу. Є ще безліч всіляких рік з ріжними назвами.

Так і здаєть ся, що всї ті ріки по сьвіті з якоїсь причини чи нароком є сотворені лише для одного плачу, а може й той самісінький плач є сотворений лише для безчисленного числа рік на потїху, чи може й на яку иншу річ. Але факт фактом, що де ріка, там і плач, де плач — там і ріка.

Нема царя, впав неборака зі стільчика, аж носа розцюпав і... знов зняв ся слезоридальний плач „на ріках". — Плач „на ріках" в Галичині, плач „на ріках" в Росії, плач „на ріках" в Америці.

Що ті ріки вже того горя набрались від того плачу, але царя нема, не вертаєть ся, „нема, нема тай... не чуть", а плач „на ріках" тягнеть ся тай тягнеть ся предовжезною ниткою, що й кінця не видко...

Плачуть „на ріках" та споминають свою безжурну, минувшу долю, споминають сьвяті рублї...

А царя нема... Десь зник, тай нема, серце з жалю завмирає.

І плаче Дудикевич „на ріках" і плачуть галицькі батюшки „на ріках", а царя нема...

Мокро, дуже мокро „на ріках"; ціла галицька кацапія в обіймах воздиханія й печали, а рублїв нема... нема, нема тай не чуть...

Гладик мокріє „на ріках" і Коханик вже свиту замочив, а його „белого" нема...

Мов ріжнобарвні, ріжноголосі орлята в болоті, сидять кацапи сиротами безталанними й... носи повішали, а царя нема... рублїв нема...

Сум, сум тяжкий, мов та великанська хмара ясне небо, обгорнув немислосерно цілу Кацапію й до дна видоює останнє „на ріках".

Навіть такий великий подвижник, як господин Микита Хрунь, з серцем твердим, мов кінське копито, і той, споглянувши на батюшку Луцика, не втерпів, щоб не процідити крізь зуби:

„Ох, та не люби двох!"

Процідили й сї два побратими спільного житя і своє власне мокре та перестрашене „на ріках".

А царя нема...

Крохмальний вже свій крохмаль замочив „на ріках"; а царя нема... мітри нема...

Найсьвятійша правительствуюча місія, що так недавно ще була повна „казьонного величія" й слави, обернула ся в пустку омерзїня й, мов „рексарова" стара кобила, лише ребрами сьвітить...

Ще хвиля і „найсьвятійша" задре копита до гори й розсиплеть ся в „прах і пепел", а на її місци буде здвигнений великанський монумент з безсмертною, невмирущою написю:

„Тут спочиває Ніщо!"

Лише недобитки „великого величія" — галицькі батюшки, „скиглячи—літаючи", мов сичі в ночи, будуть збирати ся до „постументу" й бія ся в перси, єдиними усти й єдиним серцем зоспівати:

„Покаянія отверзи ми двери, жизнодавче..."

Ми же, грішнії „мазепинцї", велиїм гласом возопієм:

„Котюзї по заслузї!"

Грицько Чалий.

Евген Жуковський.

Нещасливий малорос.

Малорос Ігнатій Іванович Горбаченко не з тих, що випивши, зараз і платять. Ігнатове слово чести і реґулярність шинкар не від нині знає, бо вже літ з вісімнайцять, відколи Ігнатій вступив своєю пятою на землю Вашінґтона та поселив ся при Орчард улиці в Новім Йорку.

„Який я тоді був красивий, стрункий; вус чорнявий, очи мов блискавки, одним словом — герой!"

Так то почав розказувати Ігнатій своїм товаришам по склянці, які мов журавлї обступили Ігнатія біля бари, рознявши роти.

„Коли йно я зліз з парохода, — говорив далї Ігнатій — так зараз моя перша думка була, щоб замешкати у великім місті, отже я тут в Новім Йорку і поселив ся.

„На родині жив я в місті, учив ся в бурсі в місті Харкові. Батько мій — хай йому там, як собі бажає! — був поміщиком, а я був одинак у нього. Правда, бувало мати каже: „На що, старий, йому школи треба; чи ти не живеш без школи на своїм хазяйстві? Чиж тебе люди не мають за люди? По що се? Плюнь лише на школи та не забивай дитині голови!" Добра була мати, — хай її Бог має! — нічого стара не вдіяла.

„От і завіз мене батько в школи, тай каже: „Учи ся, небоже! А то, що злого почую, так тобі й конець!" Я справді налякав ся його і капарив аж до сімнайцяти годочків; та тут то і скоїлось!...

„Виходжу я раз у вечір за місто на прохід, аж дивлю ся — сидить собі на лавочці під тополею таке яблочко, наче намальоване: очи чорні, личка рожеві, а сама мов квіточка. Лиш я зиркнув на неї, а вона вже і в сьміх. От я думаю: ану буду пробувати; або удасть ся моя перша стріча, або й ні!

„Тут я приходжу та по звичаю, як то у нас по городах: „Здраствуйте, барішня! Я десь то вас стрічав... Чи не на пікніку в городськім парку?" А я й там не був, а вона каже, що й танцювала зі мною!...

„Від тоді ми стрічали ся часто. Я заходжував до її матери старої попаді, яка мене витала стаканчиком чайку з бубликами. І від тоді моя голова почала пустїти; нічого не вдержало ся в ній, так що я більше не міг запанувати над собою і опинив ся за дверми ненависної мені бурси... Надя мені радила: „Їдь до батька та хазяйничай, а опісля, як дійдеш двайцять і чотирох годів, то подружиш ся зі мною". Але так не стало ся!... От як би сьогодня, памятаю, входжу я на батьківський хутір, а старий сидить у садку коло стебника та чистить рушницю. Як він мене взрів, так і вимірив рушницею на мене. „А то що? Ех, щоби був набій!"... І побіг старий до стебника, а я в ноги... Якраз на полянцї пасла ся пара добрих батькових коний; памятаю обоє, як нині. Кобила каштановата зі зьвіздою на чолї, а кінь сивий з печаткою на нозї. Батько його у ґрафа вкупив. Взяв я ті коні, тай гайда до міста! Приїзджаю в Харків. Тут Жиди мене обступили і давай торгувати ся зі мною. Якось з бідою за триста рублїв я позбув ся їх. „Ну, — думаю — требаж гарно вдїти ся". Вкупивши убранє, я убрав ся як ґаспадін. Ідучи до Надї, я вкупив цукорків у презенті, — грошики були...

„Натїшивши ся собою, я розказав їй про своє горе і по довгій нарадї я задумав виїхати до Америки. Надя прирекла, що буде ждати, доки не поверну.

„От я й приїхав в Новий Йорк; зараз менї всьо не сподобалось. Не привикши до диму, гуркоту, душних фабрик, я нарікав на батька й матір, що породили мене на поталу... Лиш одна зьвіздочка, одна Надія сьвітила ясним промінєм в моїм серці. Та нараз—тут Ігнатій зітхнув — нараз дістаю від неї письмо, що мати померла, а вона сама горює, та що її тітка силує йти заміж за купця Гавядїна, і сама не знає, що почати! Я їй зараз одно письмо, друге, та жду отвіту. Аж за рік Бог дав отвіт! Пише: „Не діждав ся ти, Ігнатій, бути моїм мужем. А я була рада, так тітка не дозволила. Повідомляю, що я здорова, а також синок, якого нам Бог надїлив. Твоя знакома Надя".

„Як се я прочитав, хотів скочити у воду. Уже й пійшов над беріг, аж тут мене хтось хвать, та до себе! Оглядаю ся — босячіско обдертий, зарослий... Ухопив мене за груди, та щей бити хоче. Розказав я йому своє горе, а він сплюнув, тай каже: „Цур їм, бабам довговолосим! Та ще й за них гинути? Ходи зі мною! Що заробим, то пропєм, а се буде наше! В горівці наша жизнь, в горівці наша любов!"

„Давай шість пив! — гукнув до шинкаря Ігнатій, забувши нагло за Надю, за батька й неньку, і за всьо своє горе...

ДОПИСИ.

З TRENTON, N. J.

Я їм не дивую ся.

В 143 ч. „Народної Волї" є поміщені аж дві „дописи" з цїлию очерненя мене перед нашим загалом в Америцї. Одна „допись" є зовсїм без підпису, а друга є підписана вигаданим імнем, бо за цїлий довгий час мого побуту в Стейпелтон там зовсїм не було такого „примірника", як під сею річию підписано. Цїлий уклад і напрям безпідставного черненя невинних людий в сих „дописях" аж занадто вказує, що сї річи були сфабриковані в ред. „Народної Волї", або зістали надїслані якимсь їх власним безхарактерним галабурдним панком з околиць Ню Йорку, котрий належить до професіональних панків-чернителїв штабу скрентонських чорно-писаків. Коли то все було і є правдою про мене, що буцїмто я є сякий, такий, немазаний; коли се хтось писав, а не самі панки такє втяли собі на потїху, то під тими „дописями" мусїв би бути чийсь правдивий підпис; се мало би тодї і значінє і силу, а менї дало би нагоду до виправдуваня перед загалом, чи в судї, з тих „спечених у Скрентонї" пашквілїв.

Відтак я з гори зазначую, що все те, що за мене й на мене пише „Народна Воля", є підла і безпідставна брехня, подібна до несчислених инших, якими чернило ся і плямило ся невинних людий в сїй же „Народній Волї".

„Дописувателя Івана Киби" не то не було, але й нема в моїм селї, і я вірю що його нема навіть в цїлій Америцї. Се цїлком нова „комета" скрентонських „астрономів".

Отже брехуни, напасники, очайдухи зі Скрентону! Кайте ся та не виставляйте себе на глум і сьміх перед нашим загалом. Хиба вже аж так морально треба впасти, щоби аж в такий підлий спосіб плямити невинних людий — вигаданими хорою головою річами, нападаючи на людий зза плота по розбишацьки?!

Щодо Січинського то я проти него, яко чоловіка, нїчого особистого не маю, але яко до полїтика, то я його не похваляю і не годжу ся з ним та з його панками, з якими він хотїв загарбати під свою контролю У. Н. Союз і з тою цїлию прибув був до Гарізбурґа на конвенцію.

Ви-ж, панки, зі своєю „полїтикою" черненя, доносів та плюгавства вже цїлком упали морально в очах народу, який міцно і раз назавше осудив вас яко киринників. Видно, що ви ще більше хочете зїхати на дїл тай тому дальше продовжуєте свою „полїтику". Встидайте ся самі себе, а не лише мене — Гасїя!

Так, так... Кого Бог хоче покарати, тому розум відбере, а ви вже — як видно — цїлком зістали без того дару Божого...

В. Гасїй.

З CHICAGO. ILL.

Годї мовчати!

Коли невмолима смерть постигне вельми заслуженого для народної справи чоловіка, тодї майже вся преса даної нациї посьвячує свої сторінки на некрольоґ (посмертну згадку) про покійника. Містить некрольоґ сама редакция часописи, містять також посторонні люди, обізнані з біографією (житеписию) і заслугами помершого. Так робить преса других культурних і осьвічених націй; так робить і наша українська преса, з виїмкою такої. котру редаґують люди, у яких брак національного чувства і тої пошани, котру вони повинні віддати покійному.

* * *

Як звісно, швайцарська „L'Ukraine" (з 14. падолиста б. р.) *принесла нам*, американським Українцям, дуже сумну і зворушаючу до глубини серця вістку, про смерть одного з найкрасших синів галицької України — **д-ра Евгена Олесницького.** Передімною дві часописи: „Свобода" (ч. 149, з дня 18. грудня м. р. і „Народна Воля" (ч. 149, з дня 15. грудня м. р.). Пригляньмо ся тепер, яке становище заняли обі висше згадані часописи супроти громадянського діяча галицької України, покійного д-ра Олесницького. Наша рідна ґазета, „Свобода", помістила на редакційній стороні фотоґрафічну відбитку покійного, за ґазетою „L'Ukraine" подала новинку про смерть д-ра Олесницького, а опісля надрукувала досить довгий некрольоґ про помершого. Отже, як бачимо, то „Свобода" сповнила свій обовязок як супроти покійного так і супроти своїх читачів. І ми вдячні за те „Свободї", що вона сповняє свої обовязки. І неодин читач, що доси не знав близше бл. п. Олесницького і того, що він лишив у спадщинї для свого народу, тепер вже мав нагоду про се довідати ся як слїд.

Але не поступила в той спосіб часопись „Народна Воля", орган „Руського Народ. Союза".

Чи думаєш, Любий Читачу, що „Народна Воля" познакомила своїх читачів з тими многими заслугами, котрі бл. п. др. Евген Олесницький лишив для свого народу? Нї! Чи може думаєш, Любий Читачу, що „Народна Воля" хоч одним словечком згадала про те, як то покійний, мимо своєї тяжкої недуги, не спочивав анї хвилини, а безперервно працював над полїтичним і економічним піднесенєм свого поневоленого народу? Нї! Чи може думаєш, Любий Читачу, що „Народна Воля" згадала дещо про працю покійного в орґанїзациї „Сїльський Господар" в Галичинї, котра то орґанїзация завдяки покійному так богато причинила ся до поліпшеня долї Твого брата-селянина в Галичинї? Також нї!

Нїчого більше не згадав Іван Ардан в „Народній Волї", кромі одної лише вістки про смерть покійного, котру подав за швайцарською ґазетою „L'Ukraine".

І се має бути часопись, котра сьміє називати себе українською?! І се мають бути редактори її, котрі претендують на провідників української іміґрациї в Америцї?!

Коли би покійний др. Олесницький був лише провідником української національно-демократичної партії в Галичинї, а поза свою діяльність в партії не зробив нїщо більше для свого народу, то тодї міг би бути Іван Ардан хоч в части оправданий за свою провину. Але ми знаємо і І. Ардан сам дуже добре знає про се, що покійний працював на всїх полях для свого народу. І тому заслуги його є відомі також і російським Українцям. Отже покійний був не тільки провідником української нац.-дем. партії, але він був також одним з головних провідників цїлого українського руху в Галичинї. Навіть сама українська нац.-демократична партія, котрої помершій був провідником, найбільше причинила ся зпоміж других партій до культурно-просьвітного піддвигненя галицької України.

Але є ще одна дуже важна причина, ізза котрої І. Ардан ненавидить покійного. Саме ся памятна просьба бл. п. д-ра Олесницького, передана в листї через п. Жеребка (з Канади) до Мирослава Січинського. Ся просьба від покійного є тим нам інтересна і великого значіня, бо покійний в листї до М. Січинського просив, щоби М. Січинський не мішав ся до полїтики української взагалї, бо се принесе українській справі велику шкоду. Але М. Січинський знехтував просьбу покійного д-ра Олесницького, бо так наказав йому зробити його опікун, І. Ардан, котрий є того переконаня, що крім нього нїхто не сьміє робити уваги недосьвідченому молодикови — навіть сам найвизначнїйший український полїтик галицької України, покійний др. Олесницький. І се була чи не одна з много инших причин, що І. Ардан заняв таке неприязне становище супроти покійного.

І я вірю, що коли би помер відомий проповідник Біллі Сондей, або Чарлї Чеплін, то тодї сї особи далеко більше заінтересували би І. Ардана, нїж великий син України, покійний др. Олесницький. А коли би так смерть заглянула в очи „швайцарському делеґатови" М. Цеглинському та розлучила його з Арданом, то вже наперед можна цїлком певно сказати, що Ардан заповнив би цїлу свою ґазету в память вірного по „знаню і фаху" товариша.

З повисше сказаного мусимо прийти до заключеня, що в „Народній Волї" не було і нема місця на такі річи, котрі могли би принести користь її читачам і взагалї українській справі; противно, є в нїй місце на все те, що приносить руїну українській іміґрациї.

Не було і нема в „Народній Волї" місця на те, щоби сказати своїм читачам, ким був бл. п. др. Олесницький; зате було місце на всякого рода безнастанні, а **безпідставні** напасти і клевету на адресу делеґата „Загальної Української Ради", д-ра С. Демидчука, тому що др. С. Демидчук **домагав ся працї для української іміґрациї в Америцї.**

Не було і нема місця в „Народній Волї" на те, щоби кинути грудку землї на могилу бл. п. д-ра Олесницького, а було місце постійно нападати і денунціювати редакцію „Свободи" за те, що, розкриваючи федерацийні злочини і скандали, сповнила свій народний обовязок як супроти американських Українців так і супроти української історії.

Не було і нема місця в „Народній Волї" на те, щоби сказати своїм читачам кілька слів про величезну громадянську діяльність пок. Олесницького; зате було місце на статї, в яких відстрашувано людий, щоби не підписували ся під протестом проти прилученя галицької України до будучої Польщі.

Не було і нема місця в „Народній Волї" на те, щоби заохотити своїх читачів вступати в слїди бл. п. д-ра Олесницького; зате було місце оклеветувати Українську Раду в Америцї і головних урядників Укр. Нар. Союза, за їх щиру працю для свого народу.

Не було і нема місця в „Народній Волї" на те, щоби сказати своїм читачам про ту завзяту роботячість пок. Олесницького в цїли поліпшеня добробуту галицького хлопа-селянина; зате було місце нападати на „Фонд ім. І. Франка" при редакції „Свободи" і на новозасноване товариство „Українських редакторів і журналїстів в Америцї".

Не було і нема в „Народній Волї" місця на поучаючі статї; зате було місце на клевету під адресою митрополита А. Шептицького.

Не було і нема доси місця з „Народній Волї" на те, щоби признати ся до великих блудів у „Федерациї Українців"; зате з ще до нинї місце на всякого рода порнографічні статї і дописи, в яких оклеветують ся сим способом весь загал.

Робіть так дальше, народні Юди, а все з часом відібєть ся на вас. Нарід інстинктом чує, хто йому ворог, а хто добра бажає.

Радуйте ся, члени „Руського Нар. Союза"! Може хоч тепер опамятаєтесь, кого ви посадили в редакції „Народної Волї" на розказ „героя" М. Січинського; може хоч тепер опамятаєтесь, яких то галанасів петримуєте і даєте їм на наживу свій останний тяжко запрацьований гріш.

Тепер нам не диво, що „Нова Рада" з Києва назвала Арданову ґазету **неукраїнською.** Шкода тільки, що те число „Нової Ради" отримав лише сам Ардан, часть з нього видрукував перед кількома місяцями в своїм орґанї, а решту заховав в своїм добре зрозумілїм інтересї.

Чи чуєте ви, всї члени „Р. Н. Союза", що Арданову ґазету **правительство України назвало неукраїнською?!** Радуйте ся!...

А. Надбужанський.

Заява Грицька Чалого.

Всїм тим особам, що на мою адресу вилазять зі своїм болотом на сторінках „Робітника" та „Народної Волї", я не маю часу відповідати на їх чорні черненя, ба навіть не вважаю ті річи вартими відповіди, а колиб се якось ненароком забаґнулось, то — правду кажучи — я не є такий „щасливий", як ті „писаки" і не маю нїяких непотрібних та безвартних ґазетярських шмат для подібних болотяних справ. Їх „твори" самі за себе дають „справоздане" перед думаючим загалом...

Рішучо заявляю, що на подібні безвартні справи з зарозумілими недоростками менї шкода мого дорогого часу і паперу.

Всїм моїм „противникам" з наближаючим ся **Новим Роком** бажаю здобути більше людяної порядности, вирозумілости і... віднайти їхнє занедбане **почуте встиду.**

Грицько Чалий.

Купуйте Калєндар У. Н. Союза. Коштує 50 цен. разом з пересилкою.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ОЛІФН, Н. П. Тов. „Зап. Січ", від. 363, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що на річнім мітинґу вибрано отсей новий уряд: Г. Підскальний, предс.; М. Лупшин, заст. предс.; І. Базів, секр.; Д. Базів, заст. секр.; Г. Ткачик, кас.; І. Кліщ Син, заст. кас.; І. Скробач і І. Мішанець, контрольори; І. Стасюк і І. Кліщ, доглядачі хорих; І. Кліщ, сотник; О. Парапьдів, господар. Члени ухвалили на річнім мітинґу, що будеть ся принимати нових членів через три місяцї без вступного до товариства, а до У. Н. Союза після статута. Се добра нагода для тих Українців у нашій місцевости, котрі ще не належать до У. Н. Союза і до нашого товариства. — І. Базів, секр.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 93, повідомляє своїх членів, що на річнім мітинґу дня 16. грудня м. р. вибрано отсей новий уряд: М. Соколовський, предс.; Д. Паранюк, заст. предс.; І. Збир, секр.; К. Бабій, заст. секр.; М. Паранюк, кас.; М. Солодкий, заст. кас.; А. Коваль, Г. Збир і С. Іваніцький, контрольори; Д. Вардиґа, П. Сомик і Анна Семчак, доглядачі хорих; Т. Вардиґа, дверник; О. Паньків, капітан. Мітинґи відбувають ся кождої третої недїлї по першім. — І. Збир, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. Бр. св. Николая, від. 175, подає до відомости, що слїдуючі особи зістали вибрані урядниками: П. Пошивак, предс.; І. Братусь, заст. предс.; М. Телевак, кас.; Т. Данилишин, заст. кас.; Д. Макара, секр.; С. Олїйник, заст. секр.; Г. Плекань, М. Поник і І. Заблоцький, доглядачі хорих; А. Ванюга і М. Ягнїщак, контрольори. — Д. Макара, секр.

МІКІС РАКС, ПА. Бр. св. Володимира, від. 91, подає до відома, що на річнім мітинґу дня 9. грудня м. р. вибрано отсей новий уряд: В. Хац, предс.; М. Кочірка, заст. предс.; Н. Рудавський, кас.; Т. Вітошинський, заст. кас.; С. Солончак, секр.; Г. Барап, заст. секр.; П. Файфуревич, С. Олїйник і М. Олїйник, контрольори; Н. Думич, В. Кремінь, С. Малиновський, П. Подляжний і В. Маціжинський, опікуни хорих. — С. Солончак, секр.

КАНЗАС СІТИ, КАН. Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє своїх членів, що на річнім мітинґу вибрано отсей уряд: Д. Янчишин, предс.; І. Коменда, містопредс.; Р. Мазур, кас.; П. Яосма, секр. фін.; Ф. Мазур, секр. рек.; Д. Іващук і Н. Янчишин, контрольори; К. Тарнопольський, надзиратель хорих в Канзас Сіти, Кан.; М. Крикливий, надзиратель хорих в Канзас Сіти, Мо.; Д. Яремко і О. Коменда, хоружі. Взиваємо членів, котрі мають своїх знакомих, які не належать до жадної орґанїзациї, нехай їх приведуть на слїдуючі збори, бо будемо принимати нових членів до братства за половину вступного, а до У. Н. Союза після статута. Користайте з доброї нагоди, обезпечуйте себе і свою родину на лихий час, щоб опісля не було запізно, бо нїхто не знає, що завтра. — Н. Яремко, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. Николая, від. 78, подає до відома, що на річнім мітинґу дня 16. грудня м. р. вибрано отсих нових урядників: Н. Вайда, предс.; А. Бончак, кас.; Г. Кравець, секр.; В. Гонтарчик, Д. Вдовяк і І. Вончак, контрольори; М. Жилка, доглядач хорих; І. Клїпчик, дверник. Мітинґи відбувають ся кождої першої недїлї по першім в церковній галї при В. Вуд стр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє всїх своїх членів, що на річнім мітинґу дня 22. грудня м. р. вибрано слїдуючий новий уряд: В. Левчик, предс.; С. Лабунський, заст. предс.; М. Пропак, кас.; М. Сокира, заст. кас.; К. Лопушанський, секр.; Е. Дончак, заст. секр.; І. Фучила і С. Кашка, контрольори; М. Нановакець і І. Сокира, дозорці хорих; Т. Сьвітич і О. Ткач, дверники. Мітинґи відбувають ся кождої другої недїлї по першім в галї церковній, точно о годині 1.30 пополудни. — К. Лопушанський, секр.

ІСТ ШИКАҐО, ІНД. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 68, подає до відома, що на річнім мітинґу дня 26. грудня м. р. вибрано отсих нових урядників: Н. Яжин, предс.; М. Наконечний, містопредс.; Д. Волошин, секр рек.; В. Лемішка, кас.; М. Кінчак і А. Рибак, опікуни хорих; М. Лазорчик, маршалок; І. Наконечний і А. Демкович, контрольори; А. Левицький, дверник; Т. Романський, секр. фін. — Н. Яжин, предс.; В. Лемішка, кас.; Т. Романський, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

З кождій українській хаті повинна находитись часопись „Свобода“.

ПРО АВТОНОМІЮ І ФЕДЕРАЦІЮ.

(З „Чернигівської Земської Газети“).

Революційна филя знесла старий державний устрій і незабаром на установчих зборах людність усеї Росії стане перед великим завданем, а саме: перед виробленем нових форм щодо красшого житя. Від сих нових форм, в яких мусить відбити ся новий, вільний устрій держави, в великій мірі залежати-муть і культурний рівень і матеріяльний добробут усеї людности держави, а особливо людности многих недержавних націй, з яких складаєть ся теперішна Росія.

Тому сі численні недержавні народи конче мусять з як найбільшою увагою поставитись до вироблення майбутного державного порядку й цілком сьвідомо і стало спряти лише такому, який найкрасше забезпечувати-ме їх колишні й сучасні права.

Але чомуж саме доводить ся відокремлювати недержавні нації й настановляти їм особливе місце в загальній боротьбі за красші умови житя?

В наші часи ледви чи хто не чув, або не знає тої великої правди, що нема тепер соціяльної рівности поміж людьми, що люди взагалі ділять ся на заможних і бідних, та що заможні, маючи в своїх руках велику грошеву силу, панують над бідними й примушують їх продавати свою робучу силу. Кождий в наші часи знає сю, так звану клясову неволю, яку чинить кляса капіталістів над клясою робучою. Та рідко хто у нас, особливо на Україні, знає або чув про національну неволю, яка настає тоді, коли нема рівности між ріжними народами (націями) одної держави, коли один нарід панує в державі та гнітить всі инші.

А тимчасом ся національна неволя важким тягаром лягає на всі сторони житя поневолених народів, загороджує їм дорогу до справжньої волі і красшої долі, гальмує культурний і економічний їх розвиток і взагалі робить мертвим усе, що хоче жити й розвиватись. Велика і тяжка клясова неволя — але вона стає ще тяжшою, ще більше нестерпимою, коли до неї додаєть ся неволя національна. Безпорадність і безпросьвітність оточує тоді навкруги робучі маси поневолених народів, бо національна неволя туманить їх розум, їх клясову сьвідомість, привчає до ворогованя, розбиває єдність всіх робітників і держить їх в горю і великих злиднях.

Отже національна неволя — то велике громадське лихо, то та тяжка хороба, на яку нездужає теперішне громадянство і яка ускладнює й обтяжує і без того важку боротьбу за красші умови житя для недержавних, поневолених народів. А міжтим, в яку частину великого сьвіта людського ми не заглянемо, мало не всюди там, де в одній державі жиють ріжні народи, ми побачимо сю національну неволю. В Прусії, приміром, Німці гнітять Поляків. В Австрії ті-ж самі Німці неволять Чехів, а Поляки Українців в Галичині. А навіть Анґлія, яка досить славить ся своїми демократичними порядками, та й та неволить ірляндський убогий люд.

І так робить ся майже у всякій завойованій, або прилученій країні, з кождим народом, який жиє в державі, але не належить до пануючої людности. В Росії, наприклад, жиє чимало ріжних народів і всім їм довело ся, за часів старого ладу, зазнати великих утисків і можливо й на далі доведеть ся зазнавати, як що російська демократія простувати-ме протореними царатом шляхами і не пірве раз на завше звязків з великоросійським централізмом. Бо національна неволя може зодягати ся в усяку одежу і навіть прибрана в демократичні форми, та оздоблена революційними стрічками, може давити й гнітити не згірше старого уряду.

Але через що-ж нема згоди та мира між ріжними народами одної держави? Звідки взяла ся ся неволя над цілими народами? Хто винен в тих великих, хоч і мало помітних муках, які несе з собою кождому поневоленому народови національне рабство? Для того, щоб дати ясну й правдиву відповідь на сі запитаня, треба хоч трохи придивитись до тих порядків, які заведено по многих державах, і хоч в коротких рисах пригадати їх характеристичні ознаки.

Отже з історичного досьвіду відомо, що майже всі держави сучасного сьвіта склали ся наслідком завойованя, себто — в старі часи знаходились народи, власне, їх пани, що в своїх інтересах підбивали чужі краї і народи, віднимали в них богатства, які вони мали, разом з тим і право порядкувати своїми гормадськими справами.

Так, наприклад, після того як Анґлійці завоювали Ірляндію, вони ограбили всю землю в ірляндського трудящого люду, роздали її великим анґлійським панам, знищили зовсім ірляндську мову та й тяжко неволять робучий люд і не дають йому ні землі, ні волі. Але не тільки в випадках завойоване помічали ся у сильнійших народів бажаня накинути другим слабшим народам свої звичаї, порядки і головне: свою мову з і в випадках добровільних приєднань. І зновуж таки за прикладами нічого далеко ходити, бо тасама Анґлія, тасама Прусія, Австрія і особливо Росія всім своїм історичним істнованем підтверджують се спостережене.

В кождій з сих держав урядова власть або вважала, або й тепер вважає за повноправну націю тільки один нарід, а всі инші народи, які на своє нещастє були чи підбиті силою, чи навіть прилучились добровільно, являють ся лише тим, як дуже влучно кажуть Росіяни, „инородческимъ“ ґрунтом, на якім державна влада робила свої хитрі й нехитрі, але завше несправедливі й безсовісні спроби заведеня „общаго единообразія“, або ще красше „слiянiя народностей“ з народом пануючим. По всіх сих державах окрім того помічалось і тепер помічаєть ся, що уряд намагаєть ся забрати всю власть до своїх рук, щоб керувати всіми державними справами з одного осередка, чи як кажуть — центра.

Оттакий державний лад, коли уряд з одного центра порядкує всіми державними справами і не дає окремим частинам (землям, народам) порядкувати самим собою, називаєть ся централізмом. І от сей в більшій, або меньшій мірі централізм сучасних держав є найлютійшим ворогом поневолених народів, є тим Молохом, якому в жертву приносились і приносять ся найдорозші духовні й матеріяльні скарби людности. І хто хоче покласти конець національному гнітови, хто хоче знайти певний шлях до національного визволеня, той повинен погодити ся з сим і назавше залишити людожерні централістичні думки. Але що таке національна неволя і які муки несе з собою кождому поневоленому народови національне рабство?

Отже найперше, що в національній неволі кидаєть ся в очи кождому, се гніт над національною культурою. І в тім нема нічого дивного. Бо коли централістична власть якоїсьтам держави в своїй загальній діяльности визнає лиш один нарід, нарід пануючий, то мимоволі натикаючись на народи инші, не пануючі, перш за все пильнує, як би знищити їх національні окремішности, які складають ся з мови, звичаїв, історії і взагалі культури — слушно вбачаючи в сих окремішностях погрозу для інтересів народу пануючого. Ось через що всюди, де один нарід панує над всіми иншими, не дають вільно розвивати ся просьвіті народній. Примушують по школах вчити ся чужою мовою, забороняють дітям говорити поміж собою так, як говорять їх батьки, і вживають усіх заходів, аби по всіх школах посіяти байдужність і навіть ненависть до рідного краю і рідного народу.

І так гальмуєть ся розвиток культури серед поневолених націй всюди, де є національний гніт. В Прусії, Австрії, Анґлії, Росії — всюди ми бачимо сей гніт над духом живого народу. Але ще більше тяжкий, ще більше нестерпимий гніт відчувають поневолені народи над своїм хазяйством. Звичайно, завсіди буває так, що про розвиток народного хазяйства взагалі дбає держава, яка й видає задля сього відповідні закони. Та проте всеж таки хазяйство кождого народу відріжняєть ся від хазяйства инших народів, і для того, щоб сі закони допомогали його розвиткови, треба, щоб вони були приспособлені до житя народного, бо коли не буде сього, то не буде й правильного розвою в хазяйстві, а відтак і в житю народнім. Що-ж робить ся по тих державах, де є національна неволя?

По тих державах уряд дбає переважно про добробут пануючого народу, пануючої нації, а майже зовсім не дбає про добробут инших народів, инших націй, які входять в склад держави. Уряд видає закони, які являють ся найбільше корисними для сього пануючого народу. Він проводить зелізні дороги перш усього на землях пануючого народу і навіть торгові договори з иншими державами складають ся на його користь. І так робить ся всюди, де є національна неволя. Анґлія виснажує Ірляндію й свої індійські кольонії. Австрія — Галичину, Росія — Україну, Польщу, Білорусь, кавказьких, туркестанських і сибірських народців. Але національна неволя і на сім ще не вершить ся — і до гніту культурного та економічного додаєть ся ще незабаром і гніт політичний. Сей політичний гніт над поневоленим народом повстає у найбільше яскравій формі тоді саме, коли нарід прокидаєть ся до боротьби за своє визволене. Тоді, коли нарід, зрозумівши свою неволю, починає гуртуватись у всякі товариства, для боротьби за своє право вільно розвиватись, тоді уряд позбавлює його сього права і ставить які тільки може, перешкоди. Адже всі певно памятають, як стара російська влада гальмувала гуртоване українського народу в окремих просьвітних товариствах, як вона закривала їх, а членів сих товариств тяжко карала. Та найголовнійше в політичнім гніті — се те, що нарід не має права сам порядкувати своїми справами громадянськими.

А хто може красше знати житє народу, його потреби, хто може утворити для нього найкрасші закони, як не сам нарід? Через се всюди, по всіх державах, рано чи пізно, поневолені народи стають до оборони своїх національних прав і хотять бути хазяїнами свого житя. І нема в сьвіті такої сили, яка винищила се бажанє народу самому порядкувати своє житє, винищила се прагнене до автономії. Нераз Англичани заливали кровю ірляндський край, а проте не вбили вони вільного духа ірляндського народу, не викорінили в Ірляндців змаганя до автономії. Не вдались і російському урядови спроби заведеня так званого „русскаго единообразія“ серед численних інородців, і вони врештою прокинули ся, зрозуміли свою неволю і разом з закордонними братами домагають ся тепер права самим впорядковувати своє житє. І се цілком зрозуміле, тому що національна неволя — то страшне, велике лихо для всього громадянства. Всім національне рабство несе горе, муки і великі шкоди.

І тільки тоді, колиб державна власть порядкувала тими справами, що торкають ся всіх націй держави, а про місцеві, національні справи і потреби, що торкають ся тільки одного народу, дбав би сам сей нарід, годі-б національного рабства не було. Коли кождий нарід в державі мати-ме право видавати закони в справах свого краю, коли він мати-ме право порядкувати всім тим, що торкаєть ся тільки його потреб, його житя, — словом, коли кождий нарід в державі мати-ме автономію, тоді національна неволя впаде сама собою. Бо житє людське ясно показало, що дуже важко після одного способу задовольняти, як слід, всякі культурні, господарські й инші потреби теперішного громадянства, що після однакових законів не можна добре впорядкувати місцеві справи ріжних народів такої держави, як от, приміром, Росія. Ну, а місцеві нужди й потреби, звісно, красше відомі місцевим людям і швидше всього вони будуть задовольнені місцевими законами, виданими місцевою законодавчою радою виборних людий. І через се всюди, по всіх державах, де заведено справді вільні демократичні порядки, як от, приміром, Швайцарія, або Американські Стейти, місцевим людям передають право не тільки порядкувати, а ще й право самим через своїх виборних видавати свої закони в своїх справах.

(Дальше буде).

Земля, воля й просьвіта.

Як лише впали пута неволі, скрізь по всій Україні люди до праці взяли ся. Зрозуміли люди, що до волі їм ще бракує землі, бракує достатків, але чи не найбільше бракує путящої школи, просьвіти доброї.

Всї, хто добра людям жичить, усі стали до праці на користь рідному народови.

Треба волі, треба землі, треба школи!

Якої-ж нам школи треба?

А такої, щоб вона користь людям давала, щоб від неї, як від сонця, сьвітле проміне, сьвіт — просьвіта серед людий ширилась.

Найгірше лихо доси було в тім, що по наших школах учили нас не нашою народною, рідною українською мовою, а чужою, мало або й зовсім незрозумілою, московською, або руською.

Розумні люди, щирі та вірні діти свого народу, ті, що самі зпід убогої селянської стріхи вийшли й самі зазнали, як то тяжко та чужа наука даєть ся, — ті давно вже допоминали ся, щоби наука в нас в Україні по всіх школах: і сільських і міських, і в гімназіях і в університетах була на нашій рідній українській мові, на такій мові, як говорить наш нарід.

Як би так було давно, наш нарід не був би таким темним, убогим, як тепер є. Наш нарід був би просьвіченим, розумнійшим, а тоді він мав би і землю й достатки й волю. Але вороги народні, ті, що з поту та крови народної жили й доси жиють та панують, а найпаче ті, що звуть себе „малоросами“, ненавидять нашу мову — дар Божий і плюють на все, що є найдорозше в нашого народу — рідної школи нам не давали. Вони бояли ся, що нарід, просьвітившись та довідавшись із путящих книжок, хто він є та що від нього забрали, покарає їх, забере від них усе те, що колись вони загарбали від народу. Так і тримали нарід у темноті, а тих, хто хотів очи народови розкрити, показати сьвяту правду йому, тих по тюрмах гноїли.

Прийшов час волі, а вороги народні, кліщі на тілі народнім, ріжні „малороси“, поховались, бо злякались правдивого гніву народного. Але останніми днями вони почали себе виявляти. Так, наприклад, у Київі вони, правда невеличкою купкою, вийшли на улиці й почали вимагати, щоб їм царя вернули, а значить, вони хочуть, щоб і вся та неволя, що нарід скинув, також вернулась.

Отож сі темні сили йдуть прти волі народної. Особливож їм допікає те, що селяни в нас в Україні будуть мати путящі школи на рідній мові і будуть просьвічені.

Вони бо знають, що коли ми, селяни, й далі будемо темні, а доси ми були темними, бо не було в нас рідної школи — так від нас буде легко забрати й волю й землю і знов нас повернути на панських наймитів. Як тільки стало відомо, що новий міністер просьвіти народної, щирий оборонець народу, видав закон, що в нас по школах можна вчити по нашому, на нашій рідній мові, так як наші люди говорять; як тільки стало відомо, що в Київі, нашій відвічній столиці, люди до праці взяли ся, щоб з осени вже скрізь по школах, і в нас на Волині, вчити народною мовою, — зараз вороги народні галас счинили, й особливо „малороси“. „Як таки так, щоб мужика вчити, як таки так, щоб у школах мужицька мова була — не допустимо!“ — вигукують „малороси“, або як тепер вони себе зовуть „югороси“, чи часами „коренні малороси“. Але люди наші вже розуміють, що без рідної мови в наших школах не може бути правдивої просьвіти, не може стати нарід просьвіченим, а коли він не буде просьвіченим, то він не здобуде волі, не мати-ме землі. Колиж народови дадуть землю, дадуть ту волю, але не дадуть рідної школи, так за деякий час він втратить і землю й волю. Нарід наш се розуміє.

Ось що, наприклад, пише Шполянський Виконавчий або Исполнительный Комитет (місточко Шпола, київської губернії) у відповідь на те, що „коренні малороси“, „інтелігенти“ протестували проти того, щоб на нашій мові в школах учили.

„Шполянський сільський Виконавчий Комітет, по великому обуреню шполянського сільського громадянства в 12 тисяч душ на раді 29. квітня проти тих „коренных малороссов интеллигентов“, про яких оповідає газета „Кієвлянин“ в ч. 105 з 28. квітня в статі під заголовком: „Протест против насильственной украинизации школы“ — постановив:

„Ми, сільські громадяни України, нічогісенько не маєм проти того, що там десь є руські малороси і що вони „корінні“, „інтелігентні“, тільки просимо їх, щоби вони в наше українське діло не мішались. Ми самі красше знаємо і бачимо, яких нам, Українцям, шкіл треба; за нас темних та неграмотних просимо „корінних малоросів інтелігентів“ не розписуватись. Ми цілком згідні, як вони поїдуть собі в Росію і там, як їм найкрасше подобаєть ся, будуть себе величати: чи „малоросами“ чи „окраїнцями“ і там заведуть собі школу, яку захотять — хоч і турецьку; а піклувати ся, що ми не зрозуміємо свого українського язика, їм не варто. Буде й того, що вони клопотали ся за старого уряду і мордували нас російською мовою. Як нам і дітям нашим легко буде вчити ся вашою мовою, то гаразд сказати: кождого року записувалось у початкову школу 200 учнів, а кінчило їх що року 18 до 20 душ, а тих всіх останніх по „слабоумію“ проганяли, а то й самі мусіли кидати, бо не второпають, що учитель говорить.

„Ми жадаємо, щоб наших дітий учили тільки українським язиком, а російського ми будемо вчити ся як чужого — по охоті. А тих „корінних малоросів-інтелігентів“ що вони протестували, чи просили тимчасове правительство, то робили се тільки за себе, за „малоросів“, а за нас, Українців, має клопотатись вельмишановна Українська Центральна Рада в Київі, котру щиро просимо виступити з обуренєм проти таких заходів у нашім краю.

„Шполянський селянський комісар **Матіко;** підписи секретаря і членів“.

Що таке є Українська Центральна Рада в Київі, се вже наші читачі знають. Ся Рада клопочеть ся за весь український нарід. Вона не допустить, аби вороги народні, ті „малороси“, або „югороси“, забрали від народу ту волю, що він тепер здобув. Вона не допустить до того, щоб сі темні сили обдурили наш нарід і не дали йому рідної школи, **бо як не буде в нас рідної школи, не буде в нас і волі, не будемо ми мати й землі, значить не будемо господарями на своїй землі, а наймитами, як і доси були; будемо на панів працювати, як і доси працювали.**

Українська Центральна Рада стоїть на варті прав українського народу й пильнує добра народного. Ми повинні піддержувати її, слухати її, а вона нас оборонить.

Гнат Журнбіда.

(„Громадянин“).

Читайте „Свободу“ і приєднуйте й нових передплатників!

Українські інтереси.

Учіте ся, брати мої,
Думайте, читайте;
І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Т. Шевченко.

Думайте, читайте... Так заповідав нам Великий Кобзар землі української, наш поет, Тарас Шевченко. Тепер нам треба богато думати; а щоби було про що думати, треба довідувати ся, що стало ся в Росії й на Україні.

Коли нарід український жив у темноті, в убожестві, коли не було в нього волі за себе обстоювати, то тепер революція, зваливши царя і його німецьку двірню, богату без міри і злу до народу, привела нас до потреби кувати своє щастє. Доведеть ся обстоювати свої інтереси.

Які-ж наші українські інтереси?

Нарід наш більше хлібороби. Землі у них недостача. Отже треба, щоб земля перейшла в руки трудівничого люду. Подруге треба, щоб меньше було по селах і місточках дармоїдів усяких, а начальство повинно не призначатись, а лиш вибиратись.

Здобувати се Українцям треба, а станеть ся се тоді, коли ми себе будемо вважати одноцільною громадою на всю Україну.

А як же се зробити?

Скрізь, де-б ми не виступали, чи на зїздах і зібранях, чи на мітинґах і манїфестаціях, чи навіть в „Установчій Раді“ (Учредительное Собраніе), що закони державні установлятиме, скрізь ми повинні зазначувати, що ми, Українці, хочемо мати волю, землю селянам, що ми не хочемо бути темними, не хочемо, щоб нас звали мужиками, не хочемо, щоб з мови нашої глузували.

А щоб здобути собі се право, треба однодушно вимагати, щоб наша мова українська мала повну волю в школах, судах, розмаїтих установах (інституціях), на почті, зелізницях. Коли ми мати-мемо се право, тоді з нас вийде такий освічений і сьвідомий нарід, що напевно поборе свою темноту.

Українському народови треба здобути людські права, волю і землю не лише для самих себе, але й для дітий, внуків, правнуків. Бо коли ми не здобудемо нічого, то наші нащадки проклянуть нас, як тепер ми проклинаємо тих, що у народу позабирали волю його й землю. Тепер нам треба осьвідомлюватись, думати, читати. Лиш осьвідомлений нарід, що твердо обстоює свої права, може їх добути, зможе пізнати і друзів і ворогів своїх.

О. Русаневич.

(„Громадянин“).

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Слідуючий асентирунок.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Ґенерал Кравдер повідомив ґоверноріз, що слідуючий асентирунок до американської армії не відбудеть ся перед днем 15. лютого 1918 року.

Мулярі йдуть на перший поклик.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Ґенерал Кравдер видав заряджене всім ґоверноріам, аби як найскорше преглянули надіслані квестіонарі і змобілізували 1.000 мулярів (мурарів), які конечно є потрібні для ґенерала Першінґа у Франції.

Жиди проти Злучених Держав?

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Нюйорський „Глоб" (з 27. грудня 1917 року) пише:

Від початку вибуху війни більша часть нашої чужинецької преси віддала ся на услуги німецькій пропаґанді. Зі вступленєм Америки до війни і коротко передтим вона найзавзятійше проповідувала бунт. Мимо острих заряджень з Вашінґтону, щоби припинити поширюванє протиамериканізму, є однак ясним, що німецькі пропаґатори сповняють дальше свою погану роботу. Чужинецькі часописи в Ню Йорку опублікували недавно невірні статі в справі закона про військову службу і про цілі квестіонара. Більшість з проступних є часописи жидівські. З початку вірило ся, що сї статі є наслідком іґноранції. Длятого відвічальним редакторам дано пересторогу, але часописи дальше продовжають своє. Тут нема причини довше зволікати з сими видавництвами. Їм треба виразно сказати, що проповідуванє бунту не буде толероване під ніяким услівєм.

Бувший майор Ню Йорку хоче вступити до корпусу летунів.

Джан Пуррой Мічел, який вчера (31. грудня 1917 року) покінчив свій уряд яко майор міста Ню Йорку, задумав вступити до корпусу летунів.

16-літний хлопець дістав 10 літ арешту.

Тімми Мойніґан, 16-літний мешканець Ню Йорку, дістав 10 літ арешту за убийство свого товариша підчас забави.

Президент Вілсон скінчив 61 рік житя.

В пятницю (28. грудня 1917 р.) президент Злучених Держав, Вудров Вілсон, скінчив 61-ший рік житя.

Вудров Вілсон родив ся 28. грудня 1856 року в місцевости Стонтон, у Вірджінії. Наукове вишколенє одержав у колеґії в Прінстон, Н. Дж., де опісля був професором, а в 1892 році став її президентом. Він написав і видав „Історію Американського Народу" та инші історичні і політичні праці. Вславив ся яко реформатор. В 1910 році вибрано його ґовернором стейту Ню Джерзи. Се його заслуга, що стейтова леґіслятура ухвалила закон про відшкодованє робітників. Його заходами зреформовано в стейті виборче право. Передтим кандидатів висували лише партії, а тепер кождий чоловік може кандидувати, коли має за собою приписане число голосів. Будучи ґовернором, Вілсон здобув собі велику популярність яко політик. При виборах в 1912 році демократична партія виставила його кандидатуру на президента Злучених Держав. Тоді його вибрано президентом, а в 1916 році вибрано його президентом наново.

„Рабочій Народ" в Канаді.

Канадійський український „Робочий Народ" (ч. 53, з 22. грудня 1917 р.) доносить, що з початком 1918 року при нїм пічне виходити тижнева московська ґазета „Рабочій Народ".

Потреба московської соціялдемократичної часописи в Канаді — пише „Робочий Народ" — вже давно дает ся відчувати; зросла вона тимбільше тепер, в хвили таких великих перемін в Росії. Московські робітники в Канаді, не маючи спромоги діставати московської робітничої преси, читають чорносотенні часописи „Русское Слово", „Русскій Голос" і їм подібні. Тому ґрупа московських товариств у Вінніпеґу рішила видавати при „Робочім Народі" московський тижневник „Рабочій Народ". Річна передплата „Рабочаго Народа" виносить в Канаді $1.25, а в Злучених Державах $1.50. Адреса „Рабочаго Народа" є: Бакс 3658, Вінніпеґ, Ман., Канада.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Українці, Чехи і Полудневі Славяни противили ся мировим переговорам.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Телеграма з Амстердаму доносить на основі вістий з Відня, що українські, чеські і полудново-славянські посли в австрійськім парляменті робили всьо можливе, щоби не допустити до мирових переговорів з Росією. Їх опозицію супроти мира оправдують тим, що дальша війна ослабила би австрійське правительство, а натомісць австрійські народи діставали би сильнійший ґрунт під ногами.

Протест проти польських леґіонів.

Український Народний Комітет у Львові — як доносить роменська „Наша Спілка" (з 29. вересня 1917 р.) постановив формально запротестувати проти розміщеня польських леґіонів у Перемишли.

Сей протест спричинив се, що австрійські військові власти влучили польських леґіонів до звичайної австрійської армії. Їх розділено по ріжних полках і тим способом усунено з Перемишля.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Фінляндська република.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Вибори на першого президента Фінляндії відбудуть ся 15. січня 1918 року. Президент буде вибраний на пять літ. Уряд перебере на себе 13. цьвітня 1918 року, а до того дня функції президента буде сповняти премієр.

Положенє в Італії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

Римський кореспондент нюйорського „Глобу", Едґар Ензель Маврер, доносить, що Італія хилить ся до мира. Слова: „Не можна сидіти в окопах грету зиму", які сказав посол Тураті, повторяли кореспондентови італійські жовніри підчас відвороту.

Внутрішними ворогами правительства є соціялісти, клерикали і невтралісти. Розправа проти одного завідателя венецького банку: „Банка Комерчіяле" виказала противоєнну силу в Італії. Сей завідатель мав заявити, що „Банка Комерчіяле" має половину послів у своїй кишени і робить з ними, що хоче. Небезпека для правительства ще й тим велика, що навіть провоєнна партія розділила ся на двоє. Більшість Італії хоче мира.

Угорщина повинна бути виключена з ряду цивілізованих держав.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on December 31, 1917 as required by the Act of October 6, 1917.)

В пятницю, 7. грудня 1917 р., посли німецької партії в австрійськім парляменті предложили інтерпеляцію, виписану на 164 сторонах паперу, вказуючи на зраду Чехів супроти держави протягом війни. Німецькі посли зажадали, щоби правительство підприняло супроти Чехів рішучі кроки. Підчас дискусії над сею інтерпеляцією провідник Чехів, посол Странский, заперечив закид зради держави зі сторони Чехів. Натомісць він жадав, аби звернути більшу увагу на провокацію Угорщини, яка повинна бути виключена з ряду цивілізованих держав.

Число лікарів в Австрії.

Остання лікарська статистика виказує, що в Австрії є 22.000 лікарів, з того 12.000 служить в армії.

Землетрясенє в Ґватемалі.

Місто Ґватемала, столиця полудново-американської републики тоїсамої назви, є цілковито знищене землетрясенєм. Найменьше 125.000 осіб остало бездомними.

Жофр безсмертним членом французької академії.

Французький полевий маршалок, ґенерал Жофр, зістав іменований безсмертним членом французької академії.

ВСЯЧИНА.

Соціялізм і соціялісти.

Соціяліст — каже Ґустав Ле Бон в парискій „Лес Анналес" — є по більшій части чоловік, який має релігійний помисл, але який, стративши свої старі вірування, мусить мати провідну зьвізду, щоби міг орієнтувати свої погляди. Соціялізм не опираєть ся на своїх доктринах, але на надіях, які його сотворили, і на вірі, яка повстала. Живлений ілюзіями, соціялізм обіцює масам рай, про який вони мріють. Противники соціялізму не можуть робити такихсамих обіцянок, бо вони є звязані нерозлучними принципами економії. Коли би слово „соціялізм" можна заступити словом „ретельність", то воно було би в ході розвитку. Сила слова є часто більша ніж сила доктрини.

Альзація й Льотаринґія.

Альзація й Льотаринґія, про які так часто говорить ся і пишеть ся, є складовою частию німецької держави. Нині Франція каже, що сї дві провінції мусять до неї належати; инакше не буде мира. Німеччина знова каже, що се є неможливе, бо більша часть населеня сих двох провінцій є — Німці.

Історія Альзації й Льотаринґії є богата, а ми тут перповімо її коротко. Ще перед Христом на тих землях, де є нині Німеччина, Бельґія і Франція, були дві могучі держави: Ґалія і Ґерманія. Ґалія — се теперішна Франція і Бельґія, а Ґерманія — се теперішна Німеччина. Західні границі Ґерманії сягали аж на захід поза ріку Рен до Марни і Секвани. Тоді теперішна Альзація й Льотаринґія належали до Ґерманії.

На початку VIII. століття Льотаринґія була независимою державою. Пізнійше її поділено на горішну і долішну Льотаринґію. Долішна Льотаринґія була якийсь час независимим князівством, а відтак підпала під Бельґію. Горішна Льотаринґія була довший час независимим князівством, аж 1736 року прилучено її до Франції.

Альзація якимсь способом підпала під Францію і була її провінцією аж до німецько-французької війни в 1870-1871 роках. Тоді Німеччина відвоювала від Франції Альзацію й Льотаринґію і зробила їх своєю провінцією. Простір сеї провінції виносить 5.600 квадратових миль (американських), з чого на Альзацію припадає 3.198 кв. миль, а на Льотаринґію 2.402 кв. милі. Населенє в 1910 році виносило 1,871.700, з чого на Альзацію припадало 1,153.335, а на Льотаринґію 718.365 душ. На 1,871.700 душ населеня на Німців припадало 1,671.700, а на Французів лише 200.000.

Богатійшою частию є Альзація, де управляють виноград, коноплі, лен, тютюн; є там також поклади міди і зеліза.

Російська хронольоґія за 1917 рік.

Марець, 12. — Російський цар Николай II. видав указ, аби дума (парлямент) розійшла ся. Дума не виконала указу, а противно, зажадала внутрішних реформ. Перші прояви револьоції.

Марець, 15. — Цар Николай Романов зрік ся трону в користь свого брата Михайла Александровича. Сей не приняв корони. Сформовано нове правительство. Князь Юрій Львов — премієр, професор Павло Мілюков — міністер заграничних справ, адвокат Александер Керенський — міністер справедливости.

Марець, 16. — В цілій Росії проголошено рівне горожанське право, свободу преси, мови і релігії. Загальна амнестія.

Марець, 30. — Тимчасове правительство згодило ся на територіяльну самостійність Польщі.

Май, 4. — Розрухи в Петроґраді, коли новозорганізований „савет рабочих і салдатських депутатів" довідав ся, що правительство згодило ся на політику аліянтів.

Май, 11. — „Савет рабочих і салдатських депутатів" жадає скликаня мирової конференції до якоїнебудь нейтральної держави.

Май, 14-19. — Зміна в кабінеті. Павло Мілюков уступив, а міністром заграничних справ іменовано Михайла Терещенка. Керенський переняв міністерство війни.

Червень, 5. — „Савет рабочих і салдатських депутатів" видав проклямацію до робітників сьвіта в справі мира без анексій і відшкодовань на принципі независимости всіх націй.

Липень, 15. — Нова кріза в кабінеті з приводу української і фінляндської справи. Кадетські міністри уступили.

Липень, 24. — Новий кабінет. Керенський премієром.

Серпень, 25. — Московська конференція в Москві.

Вересень, 8. — Непорозуміня між Керенським і Корніловом. Ґенерал Корнілов маширує з дикою дивізією на Петроґрад.

Вересень, 13. — Бунт Корнілова здушений.

Вересень, 15. — Керенський оголосив Росію демократичною републикою.

Жовтень, 7. — Кріза в кабінеті і новий коаліційний кабінет.

Падолист, 7. — Поваленє кабінету Керенського. „Савет рабочих і салдатських депутатів" прийшов до власти. Новий кабінет: Микола Ленін — премієр, Лев Троцький — міністер заграничних справ.

Падолист, 13. — Війска Керенського побиті большевиками коло Царського Села.

Грудень, 5. — Мирові переговори большевиків з центральними державами.

Імена з одною буквою.

Чи ви були в **А**? Може і були. Се є назва місцевости в Швеції. В Европі є найменьше сїм річок і потоків, знаних яко **А**.

Коли не були в А, то може були в **О**? В Нормандії (провінція у Франції) 20 миль від міста Арґентон є село, знане під назвою **О**. Там є також місцевий дідич маркіз д'**О**. Людий, які мають назву **О**, можна подибати також в Парижи і Бруксели. В Хінах є місточко, зване U, а є також місто, знане яко **У** (в провінції Гонан).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. С., Клівленд, О. — Листів до старого краю тепер не пускають.

МОЖЕ НЕ ПОДОБАЄТЬ СЯ Українцеви дещо в „Свободі", то тоді не треба прилюдно ганьбити своєї ґазети, бо вона своя; зате добре написати до редакції, що осьто мені те а те не подобаєть ся, а рівночасно треба подбати про зріст ґазети. Коли „Свобода" буде мати богато передплатників, тоді знайде і найліпших робітників, які вдоволять усіх читачів. І тому треба конечно приєднувати нових передплатників „Свободі".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

КІЛЬКО ТО ГРОШИЙ і праці і журби понесли ті, що закладали „Свободу". Вони зовсім не числили на зиск, лише роздумували, як би то просьвітити нарід. А теперішні видавці „Свободи" тако жтим журять ся. Тому всі сьвідомі Українці повинні бути помічні в тім ділі і єднувати передплатників.